

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему «Розробка туристичних маршрутів з відвідуванням об'єктів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в місті Одеса для сталого розвитку країни»

Здобувач

Дар'я ПОНОМАРЕНКО

2 курсу групи Тм- 611

Керівник

Ганна САРКІСЯН

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 30 листопада 2023 р., протокол № 4

Завідувачка кафедри ТБтаР _____

Наталя ДОБРЯНСЬКА

Одеса – 2023

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Технології вина та туристичного бізнесу
Кафедра	Туристичного бізнесу та рекреації
Ступінь вищої освіти	Магістр
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Міжнародний туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри ТБтаР

Наталя ДОБРЯНСЬКА

2серпня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Дар'ї Пономаренко

1. Тема роботи: Розробка туристичних маршрутів з відвідуванням об'єктів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в місті Одеса для сталого розвитку країни

затверджена наказом по університету від «5» грудня 2022 р. № 936-03.

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи «1» грудня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: монографії, підручники, навчальні посібники, законодавчі та нормативні акти, первинні документи, звіти туристичних підприємств, статистична звітність, статті та тези.

4. Перелік питань, котрі необхідно розробити:

РОЗДІЛ 1. ЮНЕСКО та нематеріальна культурна спадщина

РОЗДІЛ 2. Аналіз культурної спадщини в Світі та в Україні

РОЗДІЛ 3. Розробка туристичних маршрутів з відвідуванням об'єктів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в місті Одеса для сталого розвитку країни

5. Перелік графічного матеріалу

Презентація до кваліфікаційної роботи (26 слайдів)

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 3	Нааталя ДОБРЯНСЬКА	02.08.2023	01.12.2023

7. Дата видачі завдання 02.08.2023

Керівник _____

Ганна САРКІСЯН

Завдання прийняла до виконання _____ Дар'я ПОНОМАРЕНКО

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи
1.	Отримання теми для кваліфікаційної роботи	02.08.2023
2.	Затвердження плану кваліфікаційної роботи	05.08.2023
3.	Надання розділ 1 на перевірку	09.09.2023
4.	Надання розділ 2 на перевірку	21.10.2023
5.	Надання розділ 3 на перевірку	05.11.2023
6.	Формування висновку, списку використаних джерел, додатків	10.11.2023
7.	Здача закінченої кваліфікаційної роботи	30.11.2023
8.	Розробка презентації	01.12.2023

Здобувач _____

Дар'я ПОНОМАРЕНКО

Керівник _____

Ганна САРКІСЯН

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності

Здобувач-дипломник _____ Дар'я ПОНОМАРЕНКО

АНОТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи магістра

Робота містить 106 сторінок, 28 рисунків, список літератури з 44 найменувань, 3 додатки.

У кваліфікаційній роботі було розглянуто міжнародний досвід, сучасний стан та перспективи розвитку збереження культурної спадщини.

Об'єктом дослідження є культурна спадщина м. Одеса.

Предметом дослідження є вплив культурної спадщини на розвиток туризму в м. Одеса, проблеми та перспективи.

Метою роботи є дослідження сучасного стану та основних проблем збереження і використання культурної спадщини для розвитку туризму в Україні.

В роботі реалізовано наступні завдань: базуючись на дослідженнях міжнародного досвіду, проведено аналіз історико-культурного потенціалу культурної спадщини м. Одеса його територіальної диференціації; аналіз використання історико-культурного потенціалу, його роль та значення в соціально-економічному розвитку України.

За результатами виконаної роботи сформульовані висновки щодо популяризації та збереження об'єктів культурної спадщини, що знаходяться під охороною ЮНЕСКО, розроблено тематичні туристичні маршрути, які включають такі об'єкти.

Одержані результати можуть бути використані як для подорожуючих, так і як продукт для турагентів, які будуть просувати його.

Ключові слова: культурна спадщина, історичні пам'ятки, музеї, театри, ЮНЕСКО.

Рік захисту роботи 2023

ABSTRACT

to the master's qualification work

The work contains 106 pages, 28 figures, a bibliography of 44 titles, 3 appendices.

The qualification paper considered international experience, the current state and prospects for the development of cultural heritage preservation.

The object of research is the cultural heritage of Odessa.

The subject of the study is the influence of cultural heritage on the development of tourism in Odessa, problems and prospects.

The purpose of the work is to study the current state and main problems of preservation and use of cultural heritage for the development of tourism in Ukraine.

The following tasks were implemented in the work: based on the research of international experience, an analysis of the historical and cultural potential of the cultural heritage of the city of Odesa and its territorial differentiation was carried out; analysis of the use of historical and cultural potential, its role and significance in the socio-economic development of Ukraine.

Based on the results of the work, conclusions were formulated regarding the popularization and preservation of objects of cultural heritage protected by UNESCO, and thematic tourist routes were developed, which include such objects. The obtained results can be used both for travelers and as a product for travel agents who will promote it.

Keywords: cultural heritage, historical monuments, museums, theaters, UNESCO.

Year of work protection 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1	
ЮНЕСКО та нематеріальна культурна спадщина.....	10
1.1. Історія номінації ЮНЕСКО.....	10
1.2. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини.....	14
1.3. Критерії нематеріальної культурної спадщини людства	
Висновки до 1 розділу.....	21
РОЗДІЛ 2	
Аналіз культурної спадщини в Світі та в Україні.....	22
2.1. Аналіз міжнародної культурної спадщини.....	22
2.2. Досвід Франції в реалізації охорони і впровадження культурної спадщини.....	30
2.3. Історико-культурний потенціал культурної спадщини областей України, особливості його територіальної диференціації.....	37
2.4. Борщ як частина українського культурного коду.....	53
2.5. Проблеми збереження та захисту культурно-релігійних цінностей України	
Висновки до 2 розділу.....	60
РОЗДІЛ 3	
Розробка туристичних маршрутів з відвідуванням об'єктів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в місті Одеса для сталого розвитку країни.....	64
3.1. Аналіз об'єктів, що знаходяться в центра міста Одеса для розробки маршрутів	64
3.2. Розробка тематичних маршрутів	95
Висновки до 3 розділу.....	99
ВИСНОВКИ.....	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101
ДОДАТКИ.....	106

ВСТУП

Конвенція ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини 2003 року встановила новий, цілісний підхід до культурної спадщини, а також новий набір адміністративних і правових інструментів і стратегій для виявлення, збереження, управління та популяризації нематеріальної культурної спадщини.

Політика нематеріальної культури передбачає концептуалізацію елементів нематеріальної спадщини в рамках національної культурної політики. Стратегії та методи управління часто стикаються з науковою контекстуалізацією та різними політиками репрезентації та ідентифікації. Таким чином, артикуючи ідею зростаючої важливості нематеріальної культурної спадщини, національні органи влади все більше створюють національні інвентаризації через процеси всесвітньої мережі та позиціонування через символічні значення, такі як «національні проблеми» та «національна культура».

Історико-культурні об'єкти Всесвітньої спадщини є важливим орієнтиром для нашого світу. Вони символізують свідомість держав і народів, про значення цих місць і відображають їх прихильність до колективної власності і передачі цієї спадщини майбутнім поколінням. Нині відбувається активна інтеграція України до світового культурного простору, тому повноцінне та всебічне виявлення й вивчення культурної спадщини з метою виваженого її використання і комплексного збереження – стратегічне, державної ваги гуманістичне і науково-практичне завдання. Захист вітчизняної культурної і духовної спадщини визнано одним з пріоритетів Стратегії національної безпеки України.

Отже, тема дослідження є особливо актуальною на даний час. За даними органів охорони культурної спадщини, в кожному регіоні України на державному обліку перебувають тисячі пам'яток історії та культури, в тому числі міжнародного та національного значення, які належать до історико-культурних ресурсів та певною мірою використані за наявності відповідних

умов соціального, економічного, політичного, технічного, екологічного змісту.

Базовим ресурсом є національна історико-культурна та природна неповторність і самобутність, однак можливості його використання в кожному регіоні індивідуальні через розбіжності щодо складу, кількісних і якісних характеристик об'єктів, які його складають.

Метою роботи є дослідження сучасного стану та основних проблем збереження і використання культурної спадщини для розвитку туризму в Україні.

Виконання мети передбачає реалізацію наступних завдань: базуючись на дослідженнях міжнародного досвіду, провести аналіз історико-культурного потенціалу культурної спадщини м. Одеса його територіальної диференціації; аналіз використання історико-культурного потенціалу, його роль та значення в соціально-економічному розвитку України.

Об'єктом дослідження є культурна спадщина м. Одеса.

Предметом дослідження є вплив культурної спадщини на розвиток туризму в м. Одеса, проблеми та перспективи.

Методи дослідження. Для обґрунтування основних положень дослідження й розв'язання поставлених завдань застосовані теоретичні методи: аналіз, систематизація, класифікація та узагальнення; порівняльний аналіз та синтез і метод спостереження – для комплексного сприйняття об'єкта дослідження.

Практична значущість роботи. Здійснене дослідження засвідчило, що культурна спадщина є важливим фактором соціального, економічного і духовного розвитку територій різного рангу. Історикокультурне й природне багатство країни надає їй реальні можливості для економічного й соціального піднесення. Одержані теоретичні й прикладні результати дослідження створюють передумови для формування відповідної методичної бази щодо застосування їх у народному господарстві, що підсилює практичну значущість проведеної роботи.

Структура роботи відповідає поставленій меті та завданням дослідження. Вона складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (44 найменувань). Обсяг кваліфікаційної роботи становить 105 сторінок, 28 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ЮНЕСКО та нематеріальна культурна спадщина

1.1 Історія номінації ЮНЕСКО

ЮНЕСКО — заснована 1945 року спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй, місія якої — зміцнювати мир та безпеку через співробітництво країн в освіті, науці, культурі. Програми ЮНЕСКО спрямовані на доступ до освіти, міжнародну наукову співпрацю, збереження і захист об'єктів матеріальної і нематеріальної культурної спадщини, вільне поширення інформації тощо.

Організація має розгалужену мережу регіональних, кластерних і національних офісів, інститутів та партнерських організацій. До неї входять майже 200 країн-учасниць, що фінансують проєкти за спеціальною системою внесків.

Сформований у зв'язку з Декларацією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) про принципи міжнародного культурного співробітництва 1966 року (а також наступних ініціатив, включаючи міжнародні семінари «Mondiacult», пропаговані в 1982 році, з рекомендації генеральної конференції «Про збереження традиційної культури та фольклору», зі звіту 1996 року «Наше творче різноманіття» та з першого проголошення перших «шедеврів людства» в 1997 році), необхідність ідентифікації.

Так звана «нематеріальна спадщина» та забезпечення заходів охорони у зв'язку між діяльністю людини та соціальним середовищем розвивається з 1972 року, прийняття найвідомішої Конвенції ЮНЕСКО про всесвітню спадщину 1972 року.

Відтоді такі концепції, як традиційні практики та техніки, репрезентації художньої ідентичності та творчості, а також методи захисту культурного розмаїття, кілька разів перероблялися протягом кількох робочих

сесій ЮНЕСКО, аж до ухвалення під час 32-ї Генеральної конференції в 2003 року спеціального інструменту.

Приблизно через тридцять років після Конвенції про всесвітню, культурну та природну спадщину (Париж, 1972 р.), отже, переговори щодо договору про встановлення другого режиму охорони, заснованого на ширшій концепції культурної спадщини. Ця спадщина також включає елементи «нематеріальні» або «нематеріальні» (усні традиції, народні звичаї, знання природи, ремесла тощо), які пов'язані з людськими групами та територіальними контекстами, у яких ці елементи створюються, відтворюються та передаються.

Стаття 2, абз. 1 Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини визначає «нематеріальну культурну спадщину» як практику, уявлення, вираження, знання, ноу-хау, а також інструменти, предмети, артефакти та культурні простори, пов'язані з ними, які спільноти, групи і, в деяких випадках, окремі особи визнають частиною своєї культурної спадщини.

Ця нематеріальна культурна спадщина, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами у відповідь на навколишнє середовище, їх взаємодію з природою та їхню історію та дає їм відчуття ідентичності та безперервності, сприяючи таким чином повазі до культурного різноманіття та творчості людини.

Нематеріальна культурна спадщина в основному складається з таких широких категорій активів:

- мови, діалекти та аллолотські острови;
- види сценічного мистецтва, музики, танцю та театру;
- соціальні звичаї, обряди, вечірки та церемонії (в тому числі сільськогосподарські);

- знання та практики навколо природи та Всесвіту;
- методи і прийоми, знання, майстерність.

16 липня 2007 року міністри сільського господарства Іспанії, Греції, Італії та Франції оголосили Раді з питань сільського господарства та рибальства ЄС про свою ініціативу підкреслити цінності середземноморської дієти і, таким чином, про свій намір вимагати включення середземноморської дієти внесено до списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО.

Тим часом середземноморська дієта через її багатофункціональний зв'язок із сталим сільським господарством, навколишнім середовищем, охороною здоров'я та харчуванням, культурою та традиціями стала темою для обговорення та розгляду на різних національних, європейських та міжнародних форумах.

У 2008 році чотири країни, а саме Греція, Італія, Марокко та Іспанія, подали до ЮНЕСКО файл транснаціональної номінації.

5-та сесія Міжурядового комітету ЮНЕСКО розглянула запит і 16 листопада 2010 р. вирішила включити середземноморську дієту до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства та оголосила Корони (від імені Греції), Чіленто (від імені Італії), Шефшауен (від імені Марокко) та Сорія (від імені Іспанії) як емблематичні спільноти.

Згадана сесія Міжурядового комітету ЮНЕСКО відбулася в Найробі, столиці Республіки Кенія, з 15 по 19 листопада 2010 року в Міжнародному конференц-центрі Кеніятта. Головуючим на сесії був д-р Якоб Оле Міарон з Кенії, а також були присутні заступники голови з Кіпру, Хорватії, Республіки Корея та Оману.

Оскільки номінація Середземноморської дієти була багатонаціональною, Конвенція ЮНЕСКО передбачає розширення держав-учасниць, які підтримують і виконують умови для включення до світових скарбниць ЮНЕСКО.

Зацікавленість Кіпру, Португалії та Хорватії взяти участь у цій спільній культурній спадщині була прийнята з великим задоволенням, оскільки це заохочує міжкультурний діалог між країнами, які підтримали включення Середземноморської дієти до списку ЮНЕСКО.

4 грудня 2013 року Міжурядовий комітет з охорони нематеріальної культурної спадщини вирішив під час засідання в Баку (Азербайджан) внести середземноморську дієту до Репрезентативного списку ЮНЕСКО нематеріальної культурної спадщини людства з новим процесу та версії, таким чином розширивши групу країн, які спочатку запропонували вписати цей елемент у 2010 році.

Нематеріальна культурна спадщина пов'язана з певними спільнотами, групами чи окремими особами, які визнають нематеріальний елемент частиною своєї культурної спадщини.

Емблематичні громади були обрані символічним чином, як приклади громад, які дотримуються та зберігають середземноморську дієту у своїх відповідних країнах.

Кожна країна вибрала символічну спільноту, щоб описати середземноморську дієту на своїй території як спосіб життя та плід постійного обміну. Ці громади: Агрос (Кіпр), Брач і Хвар (Хорватія), Короні/Короні (Греція), Чіленто (Італія), Шефшауен (Марокко), Тавіра (Португалія) і Сорія (Іспанія).

Рис. 1.1 – Символіка ЮНЕСКО

1.2. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини

Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, прийнята 17 жовтня 2003 року, прийняла терміновий охоронний список і систему внесення в репрезентативний список, а інтегровану спадщину, оголошену як «Шедеври усної та нематеріальної спадщини людства», до «Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини» Спадщина людства».

Крім того, ЮНЕСКО прагнула розширити участь різних організацій, таких як неурядові організації, громади, експерти, професійні центри та науково-дослідні інститути, в охороні нематеріальної спадщини на основі прийнятої конвенції, створила міжурядовий комітет і фонд нематеріальної спадщини для реалізації конвенція щодо запиту національних звітів щодо охорони нематеріальної спадщини для сприяння та підвищення обізнаності щодо охорони нематеріальної спадщини.

Генеральна конференція ЮНЕСКО зібралася в Парижі з 29 вересня по 17 жовтня 2003 року на свою тридцять другу сесію. Під час сесії учасники розглянули важливість нематеріальної культурної спадщини як рушійної сили культурного різноманіття та гарантії сталого розвитку. Однак вони також визнали, що розвиток, який веде до глобалізації та загальної соціальної трансформації, загрожує виживанню цієї культурної спадщини серед практикуючих спільнот. Визнаючи необхідність захисту нематеріальної культурної спадщини від загроз погіршення стану, зникнення та знищення, Генеральна конференція прийняла Конвенцію про охорону нематеріальної культурної спадщини.

Хоча Конвенція була офіційно затверджена в 2003 році, вона має набагато давніше коріння: більшу частину змісту та принципів Конвенції можна знайти в численних важливих деклараціях і заявах за всю історію Організації Об'єднаних Націй, таких як Загальна декларація прав людини від 1948 р., а також у Рекомендації ЮНЕСКО щодо охорони культурних традицій і фольклору 1989 р. та Декларації про культурне розмаїття 2001 р.

Метою Конвенції є захист культурної спадщини, до якої неможливо торкнутися чи оцінити її кількісно, гарантувати міжнародну повагу та обізнаність щодо нематеріальної культурної спадщини груп, спільнот, а в деяких випадках і окремих осіб.

Конвенція визначила нематеріальну культурну спадщину як «усні традиції, виконавське мистецтво, соціальні практики, ритуали, святкові події, знання та практики, що стосуються природи та всесвіту, а також традиційні знання та техніки ремесел, які передаються з покоління в покоління або в деяких індивідуальні справи».

Конвенцією керують три основні органи.

Перший — це Конференція Сторін — орган, що об'єднує всі держави, що підписали Конвенцію.

Другий – Міжурядовий комітет з охорони культурної спадщини, до складу якого входять 21 держава, кожна з яких підписала Конвенцію та відповідає за нагляд за внутрішніми процесами прийняття рішень кожні чотири роки.

Третій — це контрольний орган, якому доручено перевіряти кандидатури, які щороку вносяться штатами в три окремі списки, які будуть обговорюватися тут незабаром.

Подібно до Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини, яка охороняє фізичні об'єкти та пам'ятки, Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини створює офіційні списки елементів культурної спадщини, визнаних окремими державами як такі, що мають особливу цінність і охороняються ЮНЕСКО.

Першим із цих списків є Репрезентативний список, який містить перелік елементів нематеріальної культурної спадщини, офіційно визнаних ЮНЕСКО.

Другий — це Список елементів для термінової охорони, який визначає елементи, яким загрожує зникнення.

Третій — це Список найкращих практик, який містить найкращі практики, зазначені для охорони нематеріальної спадщини, і приділяє особливу увагу навчанню та передачі традиційних знань молодим поколінням. Після включення елемента до одного з цих списків держави-члени Конвенції мають низку зобов'язань.

По-перше, елемент необхідно ретельно перевірити, проінвентаризувати та каталогізувати. Необхідно визначити елемент із зазначенням характеру та змісту елемента, його мети, спільноти, до якої він належить, тощо. Потім необхідно визначити та прийняти низку заходів захисту, щоб елемент зберігався, захищався та сприяв. Інші зобов'язання включають надання економічної підтримки громаді, до якої належить елемент, і забезпечення того, щоб школи, освітні та культурні центри могли передавати елемент новим поколінням.

Це короткий огляд сфери застосування Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини.

Його цілі полягають у визначенні конкретних нематеріальних елементів, які представляють цінну культурну спадщину групи, спільноти, місця чи навіть окремої людини; визначати, до яких Списків елементів культурної спадщини належить, а також створювати репрезентативні списки для кожної держави, що містять їхні визнані елементи; і, що найважливіше, гарантувати охорону, збереження та примноження нематеріальної культурної спадщини.

Один із основних напрямків діяльності ЮНЕСКО, культурний сектор, визнає важливість усієї спадщини, включаючи матеріальну та нематеріальну спадщину людства, і наголошує на культурному різноманітті для сталого розвитку людства. У 2003 році ЮНЕСКО прийняла Конвенцію про охорону нематеріальної культурної спадщини, сприяючи просуванню культурного різноманіття.

Визначення нематеріальної культурної спадщини (стаття 2 Конвенції):

- Саме практика, репрезентація, вираження, знання та навички сприймаються поколіннями, групами або іноді окремими людьми як частина їхньої культурної спадщини, а також пов'язані з нею інструменти, предмети, артефакти та культурні простори.
- Нематеріальна спадщина передається від покоління до покоління
- і сприяє повазі до культурного різноманіття та творчості людства, забезпечуючи постійне відтворення груп відповідно до навколишнього середовища, взаємодіючи з природою та історією, а також забезпечуючи їх ідентичність та спадкоємність.

Приклади нематеріальної культурної спадщини

- Усні традиції та вираження, у тому числі мова як носій ІСН
- Виконавські види мистецтва
- Соціальні звичаї, обряди та святкові події
- Знання та практики про природу та Всесвіт
- Традиційне ремесло

У міру того як світ стає все більше глобалізованим, необхідність збереження соціальної історії різноманітних спільнот стає як ніколи актуальною.

ЮНЕСКО оголосила про останні доповнення до свого списку нематеріальної спадщини, до якого цього року входять гончарні вироби та одяг у формі дзвонів. Конвенція ООН про нематеріальну культурну спадщину була прийнята в 2003 році і набула чинності в 2006 році.

Список, якому висвітлюються звичаї, які піддаються найбільшому ризику, створений для захисту традиції, які передаються від одного покоління до іншого та під загрозою зникнення з колективної пам'яті.

Нематеріальна культурна спадщина стосується практик, уявлень, вираження, знань і навичок, а також інструментів, предметів, артефактів і

культурним елементом, який відображає ідентичність спільноти, до якої він належить.

ЮНЕСКО визначила такі категорії нематеріальної культурної спадщини: діалекти та мови меншин; сценічне мистецтво, музика, танець і театр; ритуали, свята та церемонії; знання та практики, що стосуються природи та всесвіту; технічні знання та навички, що використовуються для виробництва традиційних ремесел.

Щоб продемонструвати виконання вимоги № 1, до номінаційного файлу має бути включено достатню підтверджуючу інформацію, щоб визначити предмет як культурний елемент ідентичності громади, що має соціальну та культурну цінність, яка передається крізь століття від покоління до покоління.

Щоб продемонструвати необхідний номер 1, формат має містити всю інформацію, яка дозволяє нам визначити цей предмет як культурний елемент їхньої ідентичності цієї спільноти з соціальною та культурною цінністю, що передається століттями від покоління до покоління.

Включення елемента до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО має сприяти забезпеченню видимості та підвищенню обізнаності про значення нематеріальної культурної спадщини.

У номінаційному файлі має бути зазначено, як елемент може бути основою для міжкультурного діалогу між народами, свідчити про креативність своєї спільноти та спільнот, порівнянних з нею, і підтримувати світове культурне розмаїття.

Необхідно включити план заходів охорони, яких необхідно вжити для захисту елемента, який номінується до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства.

Термін «заходи з охорони» стосується всіх видів діяльності, що здійснюються громадами та державою для захисту та забезпечення життєздатності нематеріальної культурної спадщини.

Зокрема, це стосується: ідентифікації, каталогізації та документування; дослідження, релевантні елементу; заходи, включаючи законодавство щодо збереження та захисту елемента; посилення та просування елементу через формальну та неформальну освіту в самій громаді.

Документація про участь громади, яка призвела до висунення елемента.

Необхідно вказати характер залученості спільноти або спільнот, груп або, якщо застосовно, окремих осіб, пов'язаних з елементом. Докази вільної та інформованої згоди цих сторін повинні бути включені до номінаційного файлу у формі листів, відео або шляхом надсилання матеріалів, безпосередньо пов'язаних з елементом, який номінується.

Включення елемента до переліку нематеріальної культурної спадщини, наявної в державі або на територіях сторони або сторін, які подають заявку.

Елемент має бути офіційно проінвентаризований або каталогізований і внесений до офіційного реєстру чи національного кадастру за прямим запитом сторони, що подає, яка представила себе як привілейований зберігач елемента та готова охороняти та захищати елемент як нематеріальна культурна спадщина [2].

- зміст поняття «природна, природно-культурна та культурна спадщина»;
- цілі і завдання діяльності міжнародної організації ЮНЕСКО, а також її організаційну структуру та основні напрямки роботи;
- базові уявлення про Конвенцію ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини;
- принципи формування Списку Всесвітньої спадщини, критерії відбору об'єктів, їх генетичну різноманітність і географічний розподіл;
- географічний розподіл основних пам'яток природи та культури, що утворюють Всесвітню спадщину ЮНЕСКО;

- об'єкти природної та культурної спадщини України та особливості їх просторового розподілу. вміти:
- охарактеризувати найбільш відомі унікальні об'єкти Всесвітньої природної, природно-культурної та культурної спадщини ЮНЕСКО за регіонами та країнами світу;
- знаходити необхідну інформацію про менш відомі пам'ятки природи, історії і культури та країни, в яких вони знаходяться;
- оцінювати досягнення національної та світової культури, раціонально використовувати їх в міжнародній діяльності;
- виявляти основні проблеми охорони та рекреаційного використання Всесвітньої спадщини;

Висновки до Розділу 1

У даному розділі розкриваються основні поняття та історичні факти, пов'язані з культурною спадщиною ЮНЕСКО, описано критерії нематеріальної культурної спадщини людства, у розділі приділено увагу аналізу конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини.

РОЗДІЛ 2. Аналіз культурної спадщини в Світі та в Україні

2.1. Аналіз міжнародної культурної спадщини

Шістнадцять років тому ЮНЕСКО, освітній, науковий і культурний відділ Організації Об'єднаних Націй, створив нову форму захисту спільної світової культурної спадщини. З середини 70-х років глобальна організація вже активно виявляла та рекламувала приголомшливі природні та створені людиною середовища, як-от стародавні піраміди в Мексиці, Стоунхендж в Англії та Єллоустонський національний парк у США.

Однак у цьому новому списку Список нематеріальної культурної спадщини не стосувався у фізичних місцях, але динамічні традиції, унікальні танці, музика, мистецтво, їжа та інші звичаї передавалися з покоління в покоління, часто протягом сотень або навіть тисяч років. З доповненнями 2018 року, включно з єгипетськими ручними ляльками, грузинською боротьбою чідаоба та ямайською музикою реггі, список нематеріальної культурної спадщини тепер містить 508 записів із 122 країн.

Розглянемо найцікавіші об'єкти культурної спадщини ЮНЕСКО

Площа Джемаа-ель-Фна, Марракеш, Марокко

Джемаа-ель-Фна в Марракеші, одне з небагатьох фізичних місць у Списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО, — це переплетення зображення, звуку та запаху. Трикутна площа в медіні (старому кварталі) міста є частково ринком, частково відкритим кафе та частково майданчиком для вистав. Торговці в центрі площі продають усе: від апельсинового соку до овечих м'язів і тушкованих равликів. Навколо них панують казкарі та поети, чарують заклиначі змій, грають музиканти, звиваються танцюристи Chleuh (хлопці, одягнені жінками, щоб захистити жіночу скромність) [3].

Королівський балет Камбоджі, Камбоджа

Коли в 1970-х роках жорстокий насильницький режим червоних кхмерів розпочав напад на націю Камбоджі, він зруйнував тканину

стародавнього суспільства з багатими традиціями мистецтва та вистави. Охоплені геноцидом, який призвів до смерті 2 мільйонів людей, лише приблизно 10 відсотків класичних митців країни пережили терор тих років. І лише кілька з них навчалися класичного кхмерського танцю, 1300-річного типу драматичного балету, насиченого стилізованими жестами та позами, настільки складними, що на їх освоєння може знадобитися все життя.

Під час акту опору червоним кхмерам майстри танцівників почали навчати нових артистів у ізольованих громадах і таборах біженців, наповнених камбоджійцями, що вижили. Там, а пізніше в столиці Пномпені, народилося нове покоління танцюристів і класичних музикантів, які грають на дерев'яних ксилофонах, мідних клавішах, гонгах. Сьогодні «королівський балет» став цінною частиною камбоджійської ідентичності. У столиці Khmer Dance Project майже щодня в Національному музеї Камбоджі влаштовує складні вистави з традиційними костюмами з вишитого шовку та вишуканими головними уборами.

Оші Палав, Таджикистан

Оші Палав - це не просто їжа в Таджикистані; це «король» усіх. Сам рецепт рідкий. Існує близько 200 різновидів, кожен з яких містить різні комбінації овочів, рису, м'яса та спецій, як цей, зроблений з бараниною або яловичиною, морквою, цибулею та кмином. Незалежно від точних інгредієнтів, Oshi Palav у своїй формі так само важливий для світських зустрічей, святкувань і ритуалів, як і для звичайних прийомів їжі. Знання, необхідні для приготування їжі, передаються з покоління в покоління вдома та в кулінарних школах. Коли учень освоїть страву, йому дарують «шумівку», інструмент, який використовується для приготування страви. Їжа «все включено», яку готують як чоловіки, так і жінки, Oshi Palav не просто об'єднує жителів Таджикистану, які мають різне соціальне та етнічне

походження. Існує загальна концепція, що ви не можете пізнати людину, доки не пообідали разом. Як то кажуть, «Немає Оша — немає знайомства».

Танго, Аргентина та Уругвай

Спекотні рухи танго виникли в бідних міських районах Буенос-Айреса та Монтевідео в 1880-х роках. Суміш європейських танцювальних стилів і африканського кандомбе, привезеного в регіон рабами у XVIII столітті, танго вперше з'явилося в публічних будинках і барах біля порту. Сексуальний, інтимний танець обертається навколо «абразо», тісних обіймів, які дозволяють танцюристам рухатися, стегна та стегна постійно торкаються, коли вони кружляють і занурюються по підлозі. Танго, яке часто виконується під музику з акордеоном, захопило світ з самого початку, коли пари танцювали танго від Нью-Йорка до Парижа на початку 21 століття. Але до 1950-х років на батьківщині танго занепадало через економічну депресію та репресивні порядки військової диктатури Аргентини. Сьогодні танго знову стало важливою формою мистецтва навколо Ріо-де-Плата, де ця техніка залишається відмінною від бального танго та версій, розроблених у таких країнах, як Фінляндія та Ангола.

Традиція димової сауни, Воримаа, Естонія

Південно-східна Естонія в Північній Європі є домом для близько 75 000 членів громади Вори. Окрім розмови мовою, що перебуває під загрозою зникнення, цей етнічний анклав відомий набором традиційних звичаїв купання, які практикуються як у повсякденному житті, так і перед фестивалями та сімейними святами. Ритуал обертається навколо димової сауни, будівлі чи кімнати, що опалюється дров'яною піччю, покритою камінням. Коли дим циркулює всередині сауни, люди, які купаються, миються за допомогою спеціального віночка для ванн, і, якщо їм стає занадто жарко, вони виходять на вулицю, щоб обполоснути водою, а потім повертаються, щоб розслабитися на підвищеній платформі всередині

кімнати. Сім'ї щотижня відвідують дим-сауну, як правило, по суботах, щоб розслабити дух і тіло.

Мова гаріфуна, танець і музика, Беліз, Гондурас, Гватемала та Нікарагуа

У 1675 році, коли трансатлантична торгівля між Африкою та Америкою стала стандартною практикою постачання колоніальним поселенцям робітників на плантаціях, біля берегів карибського острова Сент-Вінсент затонуло судно. Ті, хто вижив, суміш рабів нігерійського походження та британських моряків, були врятовані та інтегровані до місцевої індіанської громади карибів. Протягом наступних століть суспільство змішаного походження, відоме як гаріфуна (також зване гарінагу та чорні кариби), виробило свою власну мову та традиції та розпорошилося по всіх Карибських островах і прибережних районах Гондурасу, Белізу, Гватемали та Нікарагуа. Звичаї гаріфуна абсолютно унікальні, на них вплинуло як їх індіанське, так і африканське походження. Пунта, танець типу залицяння, що тремтить стегнами, який виконується під пульсуючий ритм барабанів, шейкерів, брязкалець і ріжків, займає центральне місце в культурі Гаріфуна. Вона та низка інших форм музики й танцю гаріфуна, зокрема хунгу-хунгу, ванарагуа та абаймахані, регулярно виконуються в таких громадах, як Дангріга, Беліз, Лівінгстон, Гватемала та острови Бей Гондурасу.

Виробництво глиняного посуду, район Кгатленг, Ботсвана

Жінки громади Бакгатла ба Кгафела на південному сході Ботсвани є охоронцями давньої практики виготовлення кераміки, яка знаходиться на межі зникнення. Перш ніж зробити посудину, майстер-гончар спілкується зі своїми предками за допомогою медитації, щоб знайти найкращу глину для проекту. Зібравши, вона-гончарка змішує глину з вивітраним пісковиком, оксидом заліза, коров'ячим гноєм, деревиною, травою та водою, щоб побудувати посудини круглої, овальної та конічної форми, розгладжуючи стінки горщика дерев'яним веслом.

Додаються традиційні конструкції, і, коли завершено, контейнери випалюються в глибоких ямах у землі. Глиняний посуд Бакгатла ба Кгафела, який використовувався для зберігання пива, бродіння сорго, приготування їжі та доставки води, поклоніння предкам і ритуалів зцілення, традиційно відігравав центральну роль у громаді. Але оскільки дешеві горщики масового виробництва стали доступними, передача знань про виготовлення горщиків від бабусі до матері до доньки була перервана, що змусило ЮНЕСКО оголосити це ремесло нематеріальною спадщиною, що потребує термінової охорони.

Пивна культура, Бельгія

У наш час крафтового пива не бракує, але в Бельгії пиво — це не просто алкоголь, це спосіб життя. Пивовари країни створили майже 1500 різних сортів пива, включаючи Saisons, Witbiers і tripels, величезну кількість для країни розміром з Меріленд. Деякі регіони навіть стали синонімами певних сортів пива, як-от ламб'їк і пайоттенланд на південний захід від Брюсселя. Бельгійські траппістські монастирі та бенедиктинські абатства також славляться в усьому світі за їх майстерність пивоваріння. Бельгійське пиво також не обмежується склянкою пінти. Він також використовується для приготування інших харчових продуктів, наприклад, промитого пивом сиру Chimau, гострого напівм'якого сиру з горіховим ароматом і відтінком хмелю та солоду, виготовленого ченцями в абатстві Скурмонт в Ено.

Джультагі (ходьба по канату), Корея

Ходьба по канату з'являється в цирках і акробатичних номерах по всьому світу, але корейська версія унікальна. У Джультагі канатоходець такий же комік, як і акробат. Коли ходок перетинає натягнутий канат, вони розповідають анекдоти та співають пісні, жартуючи над дражнилим клоуном, що сидить на землі. Музиканти на землі грають звуковий супровід діалогу. Коли ходок перетинає мотузку, він виконує більше 40 різних технік,

включаючи стрибки, ходьбу назад, удавання падіння, сидячи або лежачи на тросі. Вистава, яка може тривати кілька годин, відбувається на відкритому повітрі у державні свята, такі як Чусок і Дебореум.

Свистяча мова, район Чанакчі, Туреччина

Серед найбільш вразливих об'єктів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО – незвичайна мова, знайдена в скелястих горах турецького району Чанакчі. Використовується для спілкування на вершинах і долинах переважно сільського регіону, свистячий *kuş dili* або «пташина мова» може передати все, від сповіщень про народження чи смерть до запрошення на чай, не використовуючи жодного слова. Діалект турецької мови, 20 різних звуків, які свистуни використовують для передачі розмовних складів, можна почути на відстані до кілометра. Мешканці села Кушкой, де мова все ще використовується, вважають, що вона існує близько 400 років, але останнім часом мобільні телефони все частіше замінюють куш ділі. У поєднанні з повільним переміщенням молодих поколінь із сільськогосподарських регіонів у міста з більшими економічними можливостями виживання свистячої мови Туреччини під загрозою.

Фестиваль Парачікос, Чіапас, Мексика

Цей барвистий фестиваль у місті Чіапа-де-Корсо в штаті Чьяпас на півдні Мексики вшановує трьох католицьких святих і жінку, яка колись врятувала село від руїни. Згідно з легендою, близько 300 років тому багата європейка вирушила в Чіапа-де-Корсо, щоб знайти цілителя для свого хворого сина. Коли її син лежав на поправці, чоловіки міста одягали маски з білою шкірою та європейськими рисами обличчя й танцювали, щоб розважити хлопчика, не лякаючи його. Вони називали себе «Парачікос» або «для хлопчика». Жінка ніколи не забувала їхньої доброти, і коли через роки місто охопив голод, вона повернулася, привізши з собою їжу та кошти, необхідні для виживання. Відтоді жителі Чьяпа-де-Корсо вшановують

порятунок міста на щорічному фестивалі, який проводиться з 8 по 23 січня, наповнений музикою на флейтах і барабанах, танцями чоловіків у масках і жінок у вишукано вишитих сукнях, які грають роль багатих покровителів. Знання про те, як робити дерев'яні маски та волокнисті головні убори, які носять під час фестивалю, передаються з покоління в покоління, як і рецепт «чудової їжі» — страви з сушеної яловичини, заправленої соусом із кабачкового насіння.

Festival of the Patios, Кордова, Іспанія

Щороку стародавнє андалузьке місто Кордова розквітає на Fiesta de Los Patios, змагальному заході, що триває вже століття, який відзначає спільноту та ідентичність. 12-денний фестиваль, який проходить на початку травня, проходить у внутрішніх двориках приватних будинків в історичному кварталі Кордови. Протягом усього фестивалю сім'ї відкривають свої двері для відвідувачів усіх мастей, які можуть помилуватися яскравими, пишними внутрішніми двориками та поділитися їжею та напоями. Багато хто запрошує для виступу традиційних співаків, танцюристів і музикантів фламенко, а найкрасивіше оформлені дворики та балкони нагороджуються призами. Список патіо-учасників, 50 у 2019 році, щорічно публікується комітетом фестивалю.

Shadow Puppetry, Китай

Багатовікова форма китайської розваги, тіньовий ляльковий театр є різновидом стародавньої анімації, яка існує й сьогодні. Ляльководи тримають пруті, прикріплені до барвистих силуетів зі шкіри, паперу чи пластику за напівпрозорою тканинною ширмою. Коли екран освітлюється, ляльки підсвічуються, танцюючи по екрану під слова та пісні десятків традиційних п'єс. Деякі лялькарі включають в свою трупку різьблених ляльок, і в кожній виставі виступають до дев'яти ляльководів. Тіньовий ляльковий театр в основному активний у сільській місцевості повіту

Хуаньсян на північному заході провінції Ганьсу, де започаткований стиль гри тіней Даоцін, і де переважно фермери складають ляльководів 90 діючих лялькових труп регіону.

Tahteeb (Stick Game), Єгипет

Зародившись як бойове мистецтво із використанням палиць приблизно в 2500 році до нашої ери, протягом століть тахтіб перетворився на святкову гру чи танець, у якому двоє супротивників протистоять один одному за допомогою 4-футової «аси» або палиці під звуки народної музики. У виступах, які іноді проводяться як тижневі змагання, удари не допускаються. Натомість гра базується на цінностях взаємної поваги, честі, мужності та гордості. У Верхньому Єгипті володіння палицею, яка кидається у формі вісімки по всьому тілу, навіть вважається ознакою мужності. Жінки також мають свої версії тахтіб, у тому числі одну, в якій вони імітують одяг і рухи чоловіків, і іншу, *ra's el assaya* (танець з палицею), який є кокетливим виступом з легкою тростиною, прикрашеною блискітками та кольоровою фольгою.

Мистецтво неаполітанського «Pizzaiolo», Неаполь, Італія

У країні, повній кулінарних вишукувань, неаполітанська піца виділяється. Пиріг на дровах з тонким тістом був відтворений у всьому світі, але не багато людей за межами південного італійського міста впоралися з його найважливішим елементом — закруткою. Після приготування тіста піцайоло або піцайоло підкидає його в повітря та обертає, щоб наситити пиріг киснем для ідеального випікання. Під час кидання піцайоло співає пісні та розповідає історії, ритуал, який робить неаполітанську піцу не менш публічним виступом, ніж способом приготування їжі. У боттегах (майстернях художників) майстри піцайоло навчають учнів наступного покоління. І хоча майстрів піци, які пройшли навчання в Неаполі, зараз можна знайти по всьому світу, у 2017 році

близько 2 мільйонів людей підписали петицію з проханням ЮНЕСКО визнати внесок кухарів Неаполя в цю кулінарну традицію італійського походження [4].

2.2 Досвід Франції в реалізації охорони і впровадження культурної спадщини

Нематеріальна культурна спадщина (ІСР) охоплює практики та знання, які всі успадковують спільно, і які вони колективно прагнуть оживити, відтворити та передати. Ця жива спадщина походить від Конвенції ЮНЕСКО 2003 року про охорону ІСР, ратифікованої Францією в 2006 році та виконаної Міністерством культури.

Нематеріальна культурна спадщина охоплює усні висловлювання та традиції, соціальні практики, ритуали, святкові заходи, знання та практики, пов'язані з виконавським мистецтвом, ремісниче ноу-хау та знання, пов'язані з природою та всесвітом.

Залучення окремих осіб або груп, які переносять ці нематеріальні культурні практики, є першою умовою для збереження цього типу спадщини. Жива спадщина, яка свідчить про культурне розмаїття, нематеріальна культурна спадщина поєднує фізичну та природну спадщину та сприяє сталому розвитку.

У 2006 році Франція ратифікувала Конвенцію ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини від 17 жовтня 2003 року.

Конвенція спрямована на практики, представлення, вираження, знання та ноу-хау, які громади визнають частиною своєї культурної спадщини. Її мета полягає в тому, щоб підвищити обізнаність громадськості про нематеріальну культурну практику, зміцнити визнання носіїв і практиків і покращити умови для використання, передачі, охорони та поширення таких практик.

Його реалізація була доручена у Франції Міністерству культури, відділу досліджень, валоризації та PCI Делегації з інспекції, досліджень та інновацій (DIRI).

У відповідь на вимоги Конвенції ЮНЕСКО місія Міністерства полягає в тому, щоб:

- складати та підтримувати інвентаризацію нематеріальних культурних практик, наявних на її території;
- супроводжувати заявки до списків ЮНЕСКО;
- поширювати та пропагувати виклики СІР;
- проводити дослідження та оцінку СІР;
- розвивати бізнес-ресурси та пропонувати початкову та продовжену підготовку для майбутніх професіоналів спадщини та культурних діячів;
- забезпечує секретаріат Комітету з питань етнологічної та нематеріальної спадщини.

Для досягнення цих цілей Міністерство координує мережу національних учасників, яка складається з радників з етнології та для ІСР у директоратах з питань культури, референтів ІСР, розташованих в етнополях, федераціях та кількох спеціалізованих асоціаціях.

Запис практики нематеріальної культурної спадщини може здійснюватися на національному або міжнародному рівнях.

- На національному рівні це через « Національний перелік PCI у Франції, оскільки в ньому перераховано практики PCI. Інвентар постійно поповнюється завдяки спонтанним заявкам і щорічним конкурсам проектів. Власники практик, зареєстровані в Реєстрі, отримують емблему «PCI у Франції», щоб підкреслити їх участь у процесі збереження та передачі своїх живих традицій.

Національний кадастр нематеріальної культурної спадщини

Започаткований у березні 2008 року Національний кадастр нематеріальної культурної спадщини має на меті скласти список життєвих практик за допомогою громад, груп та окремих осіб. Він спрямований на виконання зобов'язань Конвенції Юнеско, але він також надає інструмент для ознайомлення громадськості.

Включення до Національного кадастру здійснюється шляхом опитувань, які проводяться у співпраці з громадами, які підтримують **нематеріальну культурну спадщину (ІСН)**, у партнерстві з дослідницькими організаціями та культурними асоціаціями на прохання спільнот спадщини. Запит на включення з метою охорони подається до Комітету етнологічної та нематеріальної спадщини Міністерства культури. Національний кадастр регулярно оновлюється. Його можна повністю переглянути та завантажити нижче за допомогою **7 тем**, які охоплює РСІ.

Соціальні та святкові практики (громадські фестивалі, комунальні фестивалі, ярмарки тощо) — це звичайна діяльність, яка структурує щоденне життя громади. Вони знайомі всій групі, навіть якщо не всі беруть участь. Невеликі зустрічі, соціальні свята чи масштабні пам'ятні заходи підтверджують ідентичність учасників як групи чи суспільства та пов'язані з важливими подіями (перехід пір року, моменти сільськогосподарського календаря, періоди людського життя тощо).

Рис. 2.1 - Фестивалі погоничів і орачів Дрома, королівська колісниця в Лоріолі

Усні традиції та вислови

Розмовна форма дуже різноманітна (прислів'я, казки, потішки, легенди, міфи, пісні, вірші, молитви, приспіву тощо). Вони передають знання, культурні та соціальні цінності та колективну пам'ять.

Важливі для підтримки живих культур, усні висловлювання характерні для цілих громад або обмежені окремими соціальними групами (чоловіки, жінки, діти, люди похилого віку тощо). Їх інтерпретатори (поети, оповідачі, гріоти тощо) є охоронцями колективної пам'яті.

Передаються з вуст в уста, ці традиції, залежно від контексту та художника, зазнають значних змін (імітація, імпровізація, творчість) і часто є крихкими.

Рис. 2.2 - Кавові частування в Бретані
Фізичні практики

Перегони, лицарські змагання, боротьба, силові ігри, стрільба та специфічні практики (навігація, верхова їзда тощо) знаходяться на перехресті культурної спадщини та практики аматорського спорту.

Ці фізичні вправи зміцнюють здоров'я та займають важливу нішу на спортивній сцені через різноманітність дисциплін, передбачувану кількість практикуючих, мережу спеціалізованих організацій і велику різноманітність регіональних варіацій.

Рис. 2.3. – Французське соколине полювання

Виконавські види мистецтва

Інструментальні, хореографічні, хорові чи театральні практики охоплюють численні вираження, відображаючи людську творчість. Музика може бути інтегрована в декілька сфер ІСН і пов'язана з різними контекстами (священним чи світським, класичним чи популярним, роботою чи розвагами), іноді з політичним чи економічним виміром.

Через свій фізичний вимір (ритмічні рухи, кроки та жести) танець може виражати почуття, стан душі або проілюструвати певну подію. Традиційні театральні вистави поєднують акторську гру, спів, танець і музику, діалог, розповідь або декламацію. Також це можуть бути лялькові вистави або пантоміми. Конкретні музичні інструменти, предмети, орнаменти та простори пов'язані з цими культурними практиками.

Рис. 2.4 – Ле Буладжел, Гваделупа

Ігри

Традиційні ігри (м'ячі, петалки, шайби, кеглі тощо) за своєю практикою та організацією є частиною традицій і народної культури. Передаються усно або переважно шляхом імітації, вони відображають культурну та соціальну ідентичність спільнот і гарантують лудорізноманітність, що давно склалася на національній, регіональній чи місцевій території.

Ці дозвілля та розважальні заходи, які можуть мати ритуальний характер, практикуються в індивідуальному чи колективному середовищі та базуються на правилах, прийнятих групою.

Ритуальні практики відбуваються в певний час і в певних місцях і нагадують громаді про її світогляд та історію. Доступ до ритуалів може бути обмежений (обряди ініціації, похоронні церемонії тощо), ці характерні практики зміцнюють відчуття ідентичності та спадкоємності з минулим. Неформальні або більш складні ритуали відіграють роль маркера ідентичності.

Інші, відкриті для всіх членів суспільства, мають важливе політичне, економічне чи соціальне значення. Вони різноманітні (культові обряди, обряди переходу, ритуали, пов'язані з народженням, одруженням і похоронами, клятви вірності, традиційні правові системи тощо), як і їхні вираження та фізичні елементи (жести, декламація, одяг), процесії, їжа тощо).

Знання та ноу-хау

В основі культури та ідентичності спільнот лежить знання про природу та всесвіт (ноу-хау, практика, уявлення), що відображає їхню взаємодію з природним середовищем. Вони виражаються в усних традиціях, прив'язаності до місця, віруваннях і баченні світу (екологічні знання, знання, пов'язані з флорою і фауною, традиційна медицина, обряди, космологія, свята, образотворче мистецтво тощо).

Що стосується традиційних ремесел, то їх знання та ноу-хау, безсумнівно, є найматеріальнішим проявом PCI. Його вираження (інструменти, одяг та прикраси, костюми та аксесуари, контейнери, предмети зберігання, транспортування та захисту, предмети декоративного мистецтва та ритуальні предмети, музичні інструменти, іграшки тощо) такі ж багаті та різноманітні, як і ноу-хау, необхідні для створення цих об'єктів.

Новий інструмент для спільної роботи для Національного кадастру ICN

Відкрита у 2017 році платформа [PCI Lab](#), розроблена Ethnopoie "Institut Occitan Aquitaine", знаходиться під управлінням проекту Міністерства культури. Файли, включені та зареєстровані в Національному кадастрі, передані на цю платформу, можна переглянути за допомогою нових функцій пошуку та оцінки, таких як тематичні запити, інтерактивна картографія, а також інтегровані візуалізації пов'язаних відео.

PCI Lab використовує дані з Вікіпедії, щоб збагатити свою базу даних. Кожна інвентаризована практика була ідентифікована у файлах на ту саму тему, запропонованих у Вікіпедії. Таким чином, приєднавшись до спільноти Вікіпедії, можна вільно та спільно збагачувати енциклопедію в галузі PCI. Цей внесок особливо додано мовами Франції завдяки бретонській, корсиканській, окситанській Вікіпедії тощо [5].

2.3 Історико-культурний потенціал культурної спадщини областей України, особливості його територіальної диференціації

Ми живемо в країні, багатій на культурну спадщину як матеріальну, так і нематеріальну.

На території України знаходиться майже 170 тисяч пам'яток, 65 історико-культурних заповідників, 6 культурних об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. На жаль, лише нещодавно ми почали дійсно усвідомлювати, наскільки цінним ресурсом може стати культурна спадщина для економічного і соціального розвитку нашої країни.

Територіальний розподіл об'єктів культурної спадщини в країні є нерівномірним. Найбільше пам'яток у таких областях України (на 1 тис. км²): Львівська, Закарпатська, Тернопільська, ІваноФранківська, Хмельницька, Чернівецька, Волинська області. Найменше пам'яток культурної спадщини спостерігається в таких регіонах України (на 1 тис. км²): Запорізька, Луганська, Кіровоградська, Миколаївська, Донецька, Дніпропетровська області. Найменша частка припадає на такі області: Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Херсонська області – вона становить до 2 %. Найбільша частка відповідно (10–20 %) належить Львівській області. Це близько 10–19 %.

У Одеській, Закарпатській, Тернопільській, Харківській, Івано-Франківській, Київській областях відсоток історико-культурних об'єктів становить 2–5 %; Волинська, Чернігівська, Хмельницька та АР Крим – частка припадає близько на 5–10 %.

Отже, у північній та західній частині України переважають в основному пам'ятки архітектури (собори, церкви, монастирі, вівтарі, фортеці та замки), в той час як південні та східні області України багаті пам'ятками історії та археології (кургани, гори, могили, наскельні зображення). Важливо, що усі ці пам'ятки перебувають під охороною держави. Архітектурна спадщина України є дуже різноманітною у всіх планах завдяки своїй багатогранності та багатству часовому аспекті. Найбільш розмаїтою та цікавою є архітектурно-містобудівне культурне надбання Західної України та Криму. Області України неоднаково наділені пам'ятками архітектури й містобудування.

Проте, північні та західні регіони України мали населення на своїх землях з давніх-давен – у Волинській, Львівській, ІваноФранківській, Чернігівській та Житомирській областях збереглися пам'ятки ще з давньоруської доби.

До них належать Успенський собор у м. Володимир-Волинський, Києво-Печерська лавра, Успенський собор, Борисоглібський собор, Золоті

ворота, Михайлівський собор тощо. Архітектурним стилем, який можна по праву називати національним, – є бароко XVII–XVIII ст. Пам'ятки архітектури бароко, до яких в більшості належать храми, достатньо однорідно розташовані по Україні – на півночі, півдні, заході і сході: Львівський Собор Святого Юра, Троїцький собор в Чернігові і т.д. Найпоширеніші архітектурні пам'ятки та об'єкти в Україні збудовані у стилях IX–XX ст., до яких належить модерн, неокласицизм, неоукраїнський стиль. До цих пам'яток переважно належать житлові споруди в містах, селах та населених ареалах. Особливу увагу варто приділити унікальним садибним комплексам та палацовим ансамблям. Їх найбільше поширення в Україні – це Вінниччина. Найяскравіші приклади: старий палац Потоцьких, садиба Ланге, палац і парк княгині Щербатової, садиба графів Чорномських та ін. [6-18].

ЮНЕСКО — заснована 1945 року спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй, місія якої — зміцнювати мир та безпеку через співробітництво країн в освіті, науці, культурі. Програми ЮНЕСКО спрямовані на доступ до освіти, міжнародну наукову співпрацю, збереження і захист об'єктів матеріальної і нематеріальної культурної спадщини, вільне поширення інформації тощо.

Організація має розгалужену мережу регіональних, кластерних і національних офісів, інститутів та партнерських організацій. До неї входять майже 200 країн-учасниць, що фінансують проекти за спеціальною системою внесків.

Україна є членом ЮНЕСКО з 1954 року. За цей час країна ініціювала низку міжнародних програм і проектів, зокрема, дала поштовх до розробки і прийняття у 1978 році Декларації про расу та расові забобони.

Деякі українські міста є учасниками Мережі креативних міст ЮНЕСКО, у країні функціонує мережа асоційованих шкіл і кафедр ЮНЕСКО, що беруть участь у міжнародних освітніх проектах. Після тимчасової окупації Криму Росією ЮНЕСКО проводить моніторинги ситуації на півострові у сфері своєї компетенції.

Станом на 2020 рік шість українських культурних об'єктів і один природний належать до Списку всесвітньої спадщини, три елементи внесено до Репрезентативного списку нематеріальної спадщини людства, низка біосферних заповідників входять до Всесвітньої мережі біосферних резерватів. Чимало українських об'єктів віднесено до попереднього Списку світової спадщини ЮНЕСКО.

Світова спадщина ЮНЕСКО — це культурні та природні цінності, які вважаються надбанням усього людства. Кожен об'єкт Світової спадщини повинен відповідати хоча б одному з розроблених ЮНЕСКО культурних або природних критеріїв. Статус об'єкта Світової спадщини ЮНЕСКО додає гарантії збереження цього об'єкта, привертає до нього увагу влади та громади, дає пріоритет у залученні коштів для реконструкції і сприяє розвитку туризму [19].

Україна - багата історією та культурними пам'ятками. До списку ЮНЕСКО входить безліч українських пам'яток, які мають високе історичне, культурне та архітектурне значення. У цій статті ми розглянемо вісім чудес України у списку ЮНЕСКО, які обов'язково потрібно відвідати будь-якому туристу.

Об'єкти української культурної спадщини розташовані в різних куточках країни, проте більшість із них розташовані в західній, центральній та південній частинах України.

Києво-Печерська Лавра та Софійський собор

Києво-Печерська Лавра - це найбільший православний монастир в Україні, заснований у XI столітті за правління князя Ярослава Мудрого. Лавра відома своїми печерами, де жили ченці та зберігалися святі останки. У Лаврі є Ближні та Дальні печери, де покояться мощі православних святих.

Софійський собор - це найдавніший кам'яний храм у Києві, заснований у XI столітті. Собор славиться своїми мозаїками, фресками та іконами, а також архітектурним стилем.

Собор є символом української столиці та разом із Лаврою ділить статус одних із найпопулярніших церков України.

Ці об'єкти були включені до списку ЮНЕСКО 1990 року.

Історичний центр Львова

Об'єктом всесвітньої спадщини ЮНЕСКО є ансамбль історичного центру Львова, який об'єднує давньоруську та середньовічну частину міста, а також територію Собору Святого Юра на Святоюрській горі (120 га).

Центр міста Львова - це історичний комплекс архітектури та культури, який є одним із найкращих прикладів середньовічної міської забудови в Європі. Львів - це одне з найкрасивіших міст України, яке славиться своїми чудовими архітектурними спорудами і багатою культурною спадщиною.

У центрі міста розташовані такі знамениті пам'ятки, як Ринкова площа, Будинок з левами, Пам'ятник Шевченку та багато інших. Центр міста Львова було занесено до списку ЮНЕСКО 1998 року.

Пункти геодезичної дуги Струве

Геодезична дуга Струве - це система точок, протяжність якої становить 2 820 кілометрів і яка простягається від Чорного моря до Балтійського. Цю дугу було створено в середині XIX століття під керівництвом відомого геодезиста й астронома Фрідріха Георга Вільгельма фон Струве з метою визначення форми та розмірів Землі. Сьогодні ця дуга є одним із найважливіших об'єктів геодезичної спадщини у світі та занесена до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Пункти геодезичної дуги Струве розташовані в 10 країнах, зокрема в Україні, де налічується 38 пунктів геодезичної дуги Струве, розташованих у 10 областях. Деякі з них розташовані в містах, таких як Київ, Одеса, Львів і Харків, а інші - у віддалених районах України.

Один із пунктів Дуги Струве розташований у селі Катеринівка Хмельницького району Хмельницької області. Дуга Струве, свого часу відома як "Руська", а потім "Русько-скандинавська дуга меридіана".

Букові ліси Карпат

Природний об'єкт являє собою унікальну екосистему, яка збереглася практично незайманою людською діяльністю протягом багатьох століть. Вони охоплюють високі гори, глибокі долини, густі ліси й безліч річок і водоспадів.

Ці ліси також є домівкою для безлічі рідкісних і унікальних видів тварин і рослин, багато з яких перебувають під загрозою зникнення. Серед них - бурий ведмідь, рись, лось, карпатська козуля та багато інших.

Збереження незайманих букових лісів Карпат має величезне значення для збереження біорізноманіття та природної спадщини України й всього світу. Попри те, що ці ліси перебувають під охороною, вони все ще наражаються на загрози з боку людської діяльності, такої як лісозаготівлі, будівництво доріг і туризм.

Резиденція митрополитів Буковини і Далмації

Історичний комплекс будівель, розташований у місті Чернівці на заході України. Резиденція була побудована 1864 року і є видатним прикладом архітектури епохи Австрійської імперії. Вона складається з декількох будівель, включно з палацом митрополитів, капітулярною залогою, собором Святого Іоанна Богослова та багатьма іншими.

Сьогодні резиденція митрополитів Буковини й Далмації є одним із головних туристичних об'єктів міста Чернівці. Її архітектурна краса, історична значущість та унікальний дух приваблюють тисячі відвідувачів щороку.

Також на території комплексу розташований один із найкращих університетів України - Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Стародавнє місто Херсонес Таврійський і його хора

Стародавнє грецьке місто, розташоване на південно-західному узбережжі Криму, що було засноване у V столітті до нашої ери. Його

занесено до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, як одну з найбільш значущих археологічних знахідок на території України.

Однією з головних визначних пам'яток Херсонеса є його хора - стародавні грецькі театри, збудовані під час процвітання міста.

У Херсонесі Таврійському можна побачити залишки кількох хорів, включно з Великою Театральною хорою, яка була побудована в III столітті до нашої ери, і Малою Театральною хорою, побудованою в V столітті до нашої ери.

Дерев'яні церкви Карпатського регіону

Дерев'яні церкви Карпатського регіону є унікальною пам'яткою стародавньої архітектури. Ці церкви були побудовані з дерева в період з XVI по XIX століття і мають високе мистецтвознавче та історичне значення. Вони були занесені до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО 2013 року.

Найвідоміші церкви занесені до списку ЮНЕСКО - це церква святого Михайла в Ясені, церква святої Анни в Ладовій і церква святого Духа в Шенборні. У Ясені розташований також музей-заповідник дерев'яного зодчества і традицій Карпатського регіону, де можна познайомитися з історією цих унікальних споруд.

Об'єкти є не тільки унікальними архітектурними спорудами, а й символом багатовікової історії та культури цього регіону України.

Історичний центр Одеси

Одеса є одним із найпривабливіших туристичних міст України. Але центр цього міста змусить будь-якого туриста поринути в прекрасний зразок архітектури та історії.

Одеса славиться своїми архітектурними пам'ятками, як-от будівля Одеського оперного театру, Потьомкінські сходи, Будинок з фігурами, пам'ятник Дюку де Рішельє, Будинок з левами та багато інших. Їхня унікальна архітектура поєднує в собі елементи різних стилів, таких як бароко, класицизм, рококо, модерн тощо.

У центрі міста можна знайти безліч кафе, ресторанів і бутиків, які відображають багатство культур і традицій цього регіону.

Одеса - символ культурного розмаїття і толерантності України. Тисячі туристів відвідують Одесу щороку, щоб познайомитися з її красою і насолодитися унікальною атмосферою.

На закінчення можна сказати, що Україна є багатою і різноманітною країною, яка має безліч пам'яток, культурних та історичних об'єктів. До списку ЮНЕСКО були включені тільки деякі з них, але це є підтвердженням того, що Україна володіє багатьма унікальними об'єктами, які заслуговують на увагу світової спільноти.

Кожен із восьми об'єктів, включених до списку ЮНЕСКО, має свою історію, свої традиції та свою красу. Вони показують, якою багатою та різноманітною є культура України, і як важливо зберігати та захищати цю культурну спадщину для майбутніх поколінь.

Відвідування цих об'єктів є унікальною можливістю зануритися в історію України, а також насолодитися її природними красотами та унікальною архітектурою [20].

25 січня у Парижі за прискореною процедурою історичний центр Одеси був визнаний всесвітньою культурною спадщиною ЮНЕСКО.

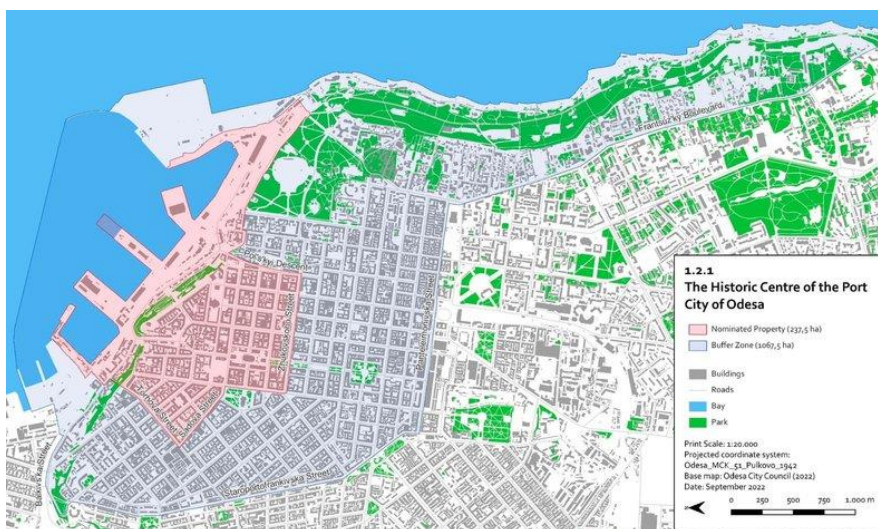

Рис. 2.5 - Карта частини історичного центру Одеси, який включили до списку ЮНЕСКО. Червоним позначена сама зона, сірим – буферна.

Джерело: Facebook / Петро Обухов

За словами менеджера робочої групи з питань включення історичного центру Одеси до основного списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Миколи Вікнянського, для внесення у спадщину ЮНЕСКО є сім критеріїв. Історичний центр Одеси вирішували подавати за критеріями №2 та №7. Саме за другим критерієм, територія, яка увійшла до ЮНЕСКО, відображає мультикультуризм, який має свої атрибути в топоніміці та архітектурі.

Виконавцям потрібно було довести, що саме в тому районі, який було прийнято за основу, були італійці, французи, греки, євреї, українці, гагаузи, албанці, всі національності, що підкреслює мультикультурність.

Як стверджує менеджер робочої групи Микола Вікнянський, територія, яка увійшла до складу ЮНЕСКО поділена на основну та буферну зони. Вони відрізняються рівнем заборони будівництва, консервації, реставрації тощо.

Основна зона це від моря по вулиці Жуковського до вулиці Преображенської, по Преображенській направо. Там з Преображенської навколо Соборної площі, на вулицю Садову, потім праворуч на вулицю Торгову, вниз до моря до порту.

За словами голови одеської обласної та міської організації "Українського товариства охорони пам'яток історії та культури" Наталії Мотиревої, до ЮНЕСКО внесли третину історичного центру Одеси. Оскільки увесь історичний центр починається з моря, а закінчується на Старопортофранківській [21].

На об'єктах, які потрапили до історичної спадщини не можна буде встановлювати кондиціонери, ставити вагонку на балконах та робити прибудову. Проте за словами Наталії Мотиревої, такі обмеження діяли ще до внесення історичного центру до спадщини.

"Досі в нас в Україні прийнято рішення, що з усіх пам'яток історії та культури знімати кондиціонери. Це не новина для нас. І всі пам'ятки, всі дві тисячі пам'яток, що ми маємо на Одещині, всі вони охороняються Україною",

— розповіла голова "Українського товариства охорони пам'яток історії та культури".

Як зазначив Микола Вікнянський, до Одеси має приїхати моніторингова місія, яка розроблятиме план дій. У ньому повинно бути зазначено, що у місті потрібно зберегти, зробити, консервувати, реставрувати та де потрібно прибрати кондиціонери.

В Одесі відкрили табличку про внесення центру міста до спадщини ЮНЕСКО.

Це сталося у вівторок, 4 квітня 2023 року, в Одесі відкрили інформаційну табличку про включення центру міста до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Ця подія стала історичною, мер Одеси отримав оригінал сертифіката, який засвідчує що центр Одеси є частиною всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, відповідно під особливим протекторатом, під особливою охороною.

Гендиректорка ЮНЕСКО зазначила, що організація буде й надалі підтримувати Одесу. Зокрема, сприятиме цифровізації місцевих музеїв [22].

Рис. 2.6 – Відкриття інформаційної таблички про внесення історичного центру до спадщини ЮНЕСКО

Місто-порт з'явилося на місці турецької фортеці Хаджибей у 1795 році. Ніхто не записав чому, порт назвали «Одеса» – для науковців це і нині

загадка. Чи то помилково локалізували давньогрецьке місто Одесос на місці Хаджибея, хоча воно лежало на місці сучасної болгарської Варни, чи то перекрутили назву турецького регіону Едисан (саме в його межах лежав Хаджибей).

Рис. 2.7 - Один із символів Одеси – оперний театр

За двадцять років до заснування Одеси, відразу після руйнування Запорізької Січі у 1775 році, поряд із Хаджибеєм поселились козаки. Вони отримали дозвіл від турецького султана і заснували чималеньке село Куяльник. Нині це частина Одеси. Козацький цвинтар Куяльника – один із найбільших і найстаріших в Україні, називається Сотниківська січ (кажуть, перші поховання тут були членів родини Сотниченків). Тут зберіглося 205 старовинних козацьких хрестів – унікальна пам'ятка української історії.

Саме козаки стали першими розбудовниками порту, а першим керівником міста став каталонець Хосе де Рібас. Потім містом керував француз Дюк де Рішельє (родич відомого кардинала), який перетворив Одесу із дрібного припортового містечка у крупне торгове місто. У 1820 році це вже був найбільший чорноморський порт імперії, небувалому розвитку якого сприяло впровадження порто-франко (вільної економічної зони) ще у 1817 році.

Рис. 2.8 – Вигляд на Потемкінські сходи і порт

Рис. 2.9 - Одеська міська Дума

1823 року керівництво Одесою передали Михайлу Воронцову. Князь активно займався розбудовою і розвитком міста. В епоху його правління Одеса перетворилася на архітектурну перлину імперії (класицистичний комплекс забудови міста не має аналогів в Україні) та на єврейське місто,

адже Воронцов суттєво покращив рівень соціального життя єврейської громади, чим спровокував значний притік євреїв в Одесу із Австро-Угорщини та з інших країн Європи. Євреї суттєво покращили стан торгівлі і ремесл у місті. А потім почався розвиток промисловості.

За одне століття Одеса пройшла феноменальний шлях – від невеликого татарського поселення, до четвертого, за кількістю мешканців та рівнем економічного розвитку міста. Українці, татари, євреї, молдавани, болгары, греки, албанці (арнаути) та багато інших етносів мирно співіснували в Одесі, залишивши свій слід у назвах вулиць.

Унікальність Одеси підкреслюється її архітектурним ансамблем, ядром якого є порт, Приморський бульвар (розташований на терасі над портом) та гігантські сходи, які зв'язують порт із бульваром.

Рис. 2.10 – Одеський Пасаж

Виділяється будівля Пасажу, яка була зведена на замовлення багатого купця Мойсея Менделевича за проектом чеського архітектора Влодека. Готель, крамниці та скажена кількість розкішних скульптур. Так було у 1900 році, так і нині, коли будівлю відреставрували, після десятиліть радянської занехаяності й забуття.

Критерії внесення Одеси до Попереднього списку ЮНЕСКО:

Критерій (1): Історичний центр зберіг свій автентичний прибережний природний ландшафт який існує у гармонічному поєднанні із великою кількістю добре збережених історичних споруд, побудованих відомими архітекторами та інженерами.

Критерій (2): Історичний центр Одеси показує унікальний синтез європейських архітектурних стилів макроурбанізації (вулиці і площі) із традиційними формами забудови та організації побуту на мікроурбаністичному рівні – одеські внутрішні дворики не схожі ні на які інші.

Критерій (3): Історичний центр Одеси демонструє рідкісний поліетнічний синтез, адже дуже значна кількість національностей, створили тут єдине соціокультурне середовище, відобразивши своє існування у міських топонімах.

Критерій (4): Одеса є прикладом культурного ландшафту, в основі якого лежить чудовий класицистичний ансамбль монументальних будівель, що представляє собою соціокультурний феномен. Нині важко уявити, що десятки етнічних колоній майже непомітно зникли, утворивши єдиний, міський ансамбль.

Критерій (5): Етнокультурні особливості історичного центру відобразилися в архітектурних рисах житлових кварталів. У поєднанні з головними фасадами, які входять до кращих європейських класицистичних і модерністських традицій, вони представляють дуже цікаве явище.

Рис. 2.11 - Преображенський собор

Найцікавіші архітектурні пам'ятки та ансамблі Одеси розташовані у Приморському районі – саме ця ділянка міста претендує на включення до Списку ЮНЕСКО.

Звичайно, місто-порт починається із порту. Звідси, до площі, на якій стоїть пам'ятник герцогу де Рішельє, піднімається одна із головних пам'яток міста – Потьомкінські сходи.

Це 192 сходинки із десятима уступами. Колись сходинок було 200, але із часом 8 прибрави. Ширина верхньої частини сходів 12,5 м, нижньої – 21,7 м, і саме тому сходи, візуально, здаються значно більшими, ніж є насправді. Рішельєвські, Миколаївського бульвару, Гігантські, Бульварні, Портові, Великі, Кам'яні, Приморські – як тільки не називались ці сходи.

Із 1955 року вони Потьомкінські, й пов'язана така назва із старезним радянським фільмом «Броненосець Потьомкін», частина подій якого, відбувалася саме тут.

Композиційну основу історичного центру Одеси становить Приморський бульвар, який одним краєм упирається у Думську площу, а

іншим у палац Воронцова. Приморський бульвар, який почали будувати ще у 1822 році, нині є одним із кращих архітектурних ансамблів країни у стилі класицизму.

Зовсім поряд із Приморським бульваром, на вулиці Ланжеронівській, стоїть ще одна видатна пам'ятка Одеси – оперний театр. Будівля, зведена у стилі віденського бароко (необароко), проектувалася видатним австрійським архітектурним бюро Фельнера і Гельмера. Це один із кращих оперних театрів не лише в Україні, а й у Європі (принаймні, так кажуть одесити).

Найпопулярнішою, серед туристів, вулицею Одеси є пішохідна – Дерибасівська. Тут найбільша кількість пам'яток, кав'ярень, ресторацій та модних butikів. Серед усього виділяється будівля Пасажу, яка була зведена на замовлення багатого купця Мойсея Менделевича за проектом чеського архітектора Влодека. Готель, крамниці та скажена кількість розкішних скульптур. Так було у 1900 році, так і нині, коли будівлю відреставрували, після десятиліть радянської занехаяності й забуття [23].

Робота над матеріалами для номінування Одеси у список ЮНЕСКО тривала з 2009 року; уже тоді місто потрапило в попередні списки кандидатів — розповідає координатор номінаційного проекту Ніка Вікнянський. З початком повномасштабного вторгнення ця робота активізувалася, адже перейшла в розряд безпекових питань. Міський уряд скотактував з керівником Центру всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Лазаром Елунду Ассомо; який допоміг швидко зібрати робочу групу, в яку увійшли працівники Міністерства культури Італії, дослідники Політехнічного університету міста Турин, учасники номінаційного комітету ЮНЕСКО та, звісно ж, одеські історики, культурологи й архітектори (Олександр Бабіч, Андрій Красножон, Гера Грудев, Ганна Місюк, Дар'я Пікалова, Анатолій Ковров та ін.).

Група працювала дуже інтенсивно, по три-чотири дні на тиждень, і в рекордні строки створила номінаційне досьє “Історичний центр міста-порту Одеси” — складний і розлогий документ, який обґрунтовує необхідність

внести центр Одеси до охоронного списку за двома критеріями із семи можливих – відповідно до статуту ЮНЕСКО.

Грунтовний аналіз досьє на прохання LB.ua зробила платформа "Минуле/Майбутнє/Мистецтво" — тож не вдаючись у деталі, зазначимо, що за першим критерієм документ наголошував на одеській мультикультурності, а за другим — на унікальності історичної забудови згідно з планом кінця XVIII ст. Франца де Волана, що збереглася досі.

У жовтні 2022-го досьє направили на розгляд Комітету ЮНЕСКО. За нормальних умов він триває роками, адже є черга номінантів, та й сама процедура не проста.

Одеса отримала омріяний статус. Та цей радісний факт є лише частиною тривалого процесу, де доведеться чимало попрацювати.

Процес не завершився і для самої Одеси, адже статус пам'ятки не лише сприяє поки що гіпотетичним репараціям, але й накладає цілком конкретні обов'язки: прибрати із центру міста чужорідні елементи, установити поверховість будівель, створити пішохідні набережні та припинити стихійну забудову берегової лінії. Варто пам'ятати: якщо не забезпечити належних умов, ЮНЕСКО може скасувати статус пам'ятки — як це було, наприклад, у 2021-му з Ліверпулем [24].

В Одесі планують розширити історичний центр, який є об'єктом всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, до меж Комплексної охоронної зони історичного центру.

Про це повідомили на сайті Одеської міської ради.

Влітку цього року українська сторона направила до Центру всесвітньої спадщини пропозиції щодо нових меж «Історичного центру Одеси».

Однак експерти Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць наполягають на більшому розширенні меж «Історичного центру Одеси», а саме – до меж Комплексної охоронної зони історичного центру. Ця

межа проходить по вулицях Старопортофранківській, Пантелеймонівській, Леонтовича та Лідерсівському бульвару.

«Зона основного об'єкта ЮНЕСКО має бути розширена до кордонів комплексної охоронної зони, яка проходить в Одесі по вулиці Пантелемонівській і вулиці Старопортофранківській. Під час консультацій з представниками ЮНЕСКО та інших консультативних органів ІКОМОС наставляло, щоб ця зона відповідала комплексній охоронній зоні», – зазначив директор міського департаменту культури Іван Ліптуга.

У міськраді додали, що графічні матеріали з розширеними межами історичного центру найближчим часом направлять до Центру всесвітньої спадщини.

Окрім того, ЮНЕСКО внесло 20 локацій в Україні до списку культурних цінностей, які перебувають під посиленням захистом [25].

2.4 Борщ як частина українського культурного коду

1 липня ЮНЕСКО вніс український борщ до переліку об'єктів нематеріальної культурної спадщини, яка потребує охорони. Українська національна страва опинилась у компанії узбецького і таджицького плову (внесені у 2016 році), вірменського лаваша (2016), азербайджанської долми (2017), неаполітанської піци (2017) тощо.

Наявність у цьому списку доводить, що та чи інша страва є своєрідним етнокультурним феноменом, символом національної культури, вартим дослідження і захисту.

Таким відтепер офіційно є й український борщ. Він відомий своєю унікальністю і варіативністю, місцем в українській культурі і міжнародній «гастрономічній битві».

Борщ — рідка страва, що вариться з різноманітних овочів і має безліч варіантів приготування, поєднаних квасним смаком. Це основна перша страва української кухні, яку готують в усіх її регіонах і яка набула

міжнародного визнання. Як, наприклад, суші одразу пов'язують з Японією, а карі — з Індією, так і борщ є символом української кулінарної культури.

Історія борщу

Перша задокументована згадка про український борщ датується 1584 роком у Києві. У своїх щоденниках про страву згадав німецький торговельний агент Мартін Груневег. 17 жовтня 1584 року його купецька валка доїхала до Києва й зупинилася на ночівлю над річкою Борщівка — саме так назвав її торговець у своєму щоденнику. Це була нинішня річка Борщагівка, що дала назву сучасним західним околицям Києва. Кияни пояснювали гостям походження назви річки тим, що у цій місцевості свого часу діяв борщовий базар.

Однак торговець у своєму щоденнику сумнівався щодо існування такого базару. Він аргументував це тим, що кияни не мали потреби добиратися так далеко від центру міста заради борщу. Він не міг повірити в те, що борщ (чи то інгредієнти для нього) у Києві більше ніде не продавали. У своєму щоденнику він пояснював це так: «Русини купляють борщ рідко або ніколи, тому що кожен готує його у себе дома сам, оскільки це їхня повсякденна їжа і питво».

У 1598 році православний полеміст Іван Вишенський писав про селян, які з однієї мисочки «поливку або борщик хлєпчют». Є згадка, що у перші роки XVII століття якийсь чоловік випив «три миски борщика». А в 1619 році є спогад про класичний обідній набір: «І пироги там були, та й борщика зварили». В усіх трьох джерелах назва страви використана у пестливій формі — «борщик», що збереглась у деяких регіонах України й донині.

З першої половини XVII століття з'являються прізвища, похідні від слова «борщ»: Борщовський, Борщ, Борщенко. У словнику української мови Бориса Грінченка від 1907 року є понад десяток слів, які теж виникли від назви страви: борщичок, борщисько, борщувати, борщівниця тощо. Є чимало архівних згадок, які підтверджують, що борщ протягом століть полюбили як

звичайні українці, так і відомі урядовці. Тож історія борщу безперервна й багата.

Унікальність і особливості страви

Борщ — універсальна страва, яка добре доповнює будь-який стіл, бо підходить до інших страв. Залежно від способу приготування і подачі він відрізняється за густиною і температурою (більш звичний гарячий борщ чи буряковий холодник — охолоджена перша страва); може бути пісний або м'ясний; червоний, білий або зелений; із додаванням локальних складників або без них. Густий наваристий борщ може бути й повноцінним обідом, і сніданком, і вечерею. У будь-який сезон його можна готувати вдома, замовляти у звичайних їдальнях або вишуканих ресторанах.

Він — у п'ятірці звичних страв як на Поліссі чи Слобожанщині, так і на Гуцульщині чи Таврії. Борщ може видозмінюватися з часом, але залишається борщем.

Рис. 2.12 – український борщ

Одна з особливостей, що вирізняє борщ з-поміж інших подібних страв — його кислість. Один із традиційних варіантів для закислення борщу — буряковий квас. Також борщ закислюють вишнями, кислими яблуками, порічками, журавлиною, молочною сироваткою, ревенем, щавлем, кропивою, смородиновим листям і калиною.

Більш сучасний варіант, який стали використовувати відносно недавно, — помідори та їхні похідні. Помідори завезли в Україну наприкінці

XVIII століття, а використовувати у стравах почали у XIX столітті. Серед інших унікальних продуктів, які використовують українці у своїх борщах, є такі: чебрець, копчені груші, галушки, фрикадельки, кров кабана, лисички, риба (карась, судак, в'юн) тощо. Але не варто усі кулінарні експерименти вважати новаторськими: наприклад, борщ із журавлиною на Поліссі готували щонайменше сто років тому.

Різноманіття інгредієнтів і способів приготування борщу дає необмежену кількість рецептів, кожен із яких є унікальним: чи то зі свинячими ребрами й копченою грушею, чи то пісний поліський, чи то навіть крем-борщ.

Через таку розмаїтість і варіативність страви можна впевнено говорити не просто «борщ», а «борщі». Причому це не ставить під сумнів українськість страви, а навпаки — ще раз доводить нам це.

Українськість борщу

У ЮНЕСКО рішення внести борщ до нематеріальної культурної спадщини, яка потребує охорони, аргументують тим, що український борщ — «невід'ємна складова українського сімейного і повсякденного життя». Також згадують про те, що борщ є частиною української культури: йому присвячені свята та низка локальних борщових фестивалів, які щороку проводять у різних містах України.

У своєму пресрелізі ЮНЕСКО зазначає, що борщ поширений у різних регіонах України. Повсюди він має певні відмінності, які підкреслюють особливості окремих регіонів України. І водночас борщ є частиною українського культурного спадку та його самобутності.

Українська команда, яка готувала заявку на розгляд борщу як нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, спершу мала назвати її «Рецептура приготування червоного українського борщу». Але згодом фахівці вирішили відмовитись від ідеї канонічного рецепта й змінили назву заявки на іншу — «Культура приготування українського борщу». Цим вони хотіли підкреслити, що немає «правильного» рецепта борщу.

Ініціював офіційне визнання борщу українською національною стравою Євген Клопотенко — ресторатор, кулінарний експерт і популяризатор української кухні.

На його думку, поділ борщів не варто узагальнювати навіть регіональними різновидами. Насамперед борщ різниться саме за родинами, а не регіонами. Це можна простежити, навіть якщо порівняти між собою так звані регіональні рецепти з однієї місцевості:

Є загальна українська культура приготування борщу. Але характер борщу різниться в залежності від родин, у яких був створений їхній унікальний борщ (унікальні продукти, своя техніка нарізки і черга закидання тощо).

Шеф-кухарка та головна консультантка ресторану української кухні в нью-йоркському Іст-Вілідж Veselka Олеся Лью вважає борщ українським насамперед завдяки згадкам його рецептів в історичних архівах. Це достовірно свідчить про походження і подальше розповсюдження страви саме з українських земель.

Важливість борщу в українській кухні можна простежити за його ритуальним значенням. Протягом століть борщ був однією з обов'язкових весільних страв, навіть через місяць після весілля подавали спеціальний так званий «розхідний борщ». Також борщ традиційно готували на поминки. А пісний борщ — одна з 12 страв на Святвечір.

Вкоріненість у народну культуру також підтверджує те, що борщ належить українському народу.

Про українську «борщову культуру» свідчить також топоніміка. Наприклад, у різних регіонах є відповідні населені пункти: Борщі, Борщівка, Борщів. Крім того, у Києві та його передмісті є Микільська Борщагівка, Петропавлівська Борщагівка, Південна та Софіївська Борщагівки.

А ще про українськість страви свідчить величезне розмаїття рецептів борщу у різних регіонах на території України. Відмінності у рецептах були зумовлені, зокрема, різницею у кліматі й доступності продуктів. Так, у

районах, що прилягають до річок, озер чи морського узбережжя, рибу як один із компонентів борщу сушили у соломі або солили. Наприклад, у районі Рівного використовували в'юнів. Або ж у західному — білі гриби. Подекуди такі особливості й досі відчутні у традиціях приготування борщу.

Рис. 2.13 – Варіанти приготування борщу

Часто в новинах економічні показники щодо побутового добробуту українців прив'язуються до так званого «борщового набору» — суми витрат на основні інгредієнти для приготування борщу. Саме він ілюструє зміну цін на продукти, адже містить майже всі ключові для українського споживача складники: овочі та м'ясо. Водночас це умовний показник, адже не існує єдиного обов'язкового набору інгредієнтів, без якого страву годі вважати борщем.

Борщ — одна із центральних страв не тільки в українській кухні, а й в українській культурі, тому вона є й однією з найбільш досліджених страв. Дослідники проводять експедиції, пишуть наукові статті й знімають фільми про борщ. Увага до цієї страви не згасає.

Дослідження показало, що 63 % опитаних вважають борщ є повсякденною стравою, проте готують його і в будні, і на свята. Рецепти святкових борщів відрізняються від повсякденних, наприклад, на Різдво готують особливий борщ з грибами.

В анкетах відмічали традиційні регіональні особливості страви: борщ з карасями зі Слобожанщини, полтавський борщ із галушками, зелений борщ з Підволочиська та білий (з рожево-білого буряка) з Поділля тощо. Більшість людей зазначила, що буряк — це обов'язковий інгредієнт страви. Серед складників страви дехто назвав такі екзотичні продукти, як авокадо, броколі та спаржу. Серед оригінальних способів готування пригадували і бабусин борщ із печі, і мікрохвильовку як альтернативу [26].

Культура приготування українського борщу сьогодні була внесена до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, яка потребує термінової охорони, за рішенням Міжурядового комітету з охорони нематеріальної культурної спадщини, до складу якого входять представники держав-учасниць Конвенції ЮНЕСКО [27].

Рис. 2.14 – Процес приготування борщу

Україна отримала оригінал сертифікату щодо включення борщу до списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО [28].

Рис. 2.15 - Сертифікат щодо включення борщу до списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО.

2.5 Проблеми збереження та захисту культурно-релігійних цінностей України

Українська культурно-релігійна традиція займає помітне місце в культурній спадщині Європи. Остання значною мірою формувалася під впливом християнства, переважно католицького та протестантських віросповідань. Протягом багатьох століть на українських теренах християнство, продукуючи власні цінності, активно абсорбувало національну сакральну культуру. Обопільні взаємовпливи двох культурних традицій уможливили формування особливого колориту культурно-релігійної системи цінностей Українського народу. Релігія Христа привнесла на українські терени низку фундаментальних ідей щодо перспектив духовного спасіння, тлінності природного буття, божественної величі і мудрості, необхідності постійного морального вдосконалення, онтологічного розрізнення добра та зла. Відповідний зміст, поєднавшись з елементами місцевого культурного буття, витонченою естетикою міфологічного світовідчуття, яскравими природними барвами, зумовив вироблення неповторного стилю в літературі, образотворчому мистецтві, архітектурі й музиці та плекання унікальних мистецьких витворів.

Серед шедеврів сакрального письменства світового масштабу – «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона, Пересопницьке Євангеліє та Острозька Біблія. Без української ікони, української мозаїки та фрески, українського хорового співу та церковної музики неможливо уявити європейську цивілізацію.

Багато в Україні також самотніх храмових пам'яток (церква Св. Костянтина та Олени на горі Мангул, церква Св. Трійці (церква Калнишевського) у Пустовійтівці, дерев'яні церковні комплекси у західноукраїнських областях тощо), які потребують популяризації щонайменше у національному масштабі, можуть бути перетворені на центри туристичної інфраструктури, зокрема використовуватися в контексті розвитку релігійного туризму. На увесь світ відомі архітектурні ансамблі Києво-Печерської Лаври, Софії Київської, Резиденції Буковинських та Далматинських митрополитів, Почаївської Лаври. Три перші об'єкти включені до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. До цього ж списку на своїй 37-й сесії у червні 2013 р. ЮНЕСКО внесла ще 8 дерев'яних церков Карпатського регіону.

У такий спосіб поважна міжнародна організація, по-перше, засвідчила власну довіру до Української Держави, а, по-друге, продемонструвала причетність України до глобальних культурних процесів.

На сьогодні є всі підстави стверджувати, що національна культурна спадщина, у тому числі сакральна, виступає своєрідною візитною карткою Української Держави у світі.

Водночас необхідно констатувати, що умови, в яких знаходиться увесь комплекс духовно-релігійних цінностей, створених впродовж багатьох століть, є серйозним викликом для їхнього подальшого існування та збереження.

Причин подібної ситуації досить багато. Одна із ключових – пасивність державної політики у пам'яткоохоронній сфері.

Державний реєстр нерухомих пам'яток України, утворений 2000 року, оновлюється вкрай повільно. Більше того, він не містить вичерпної інформації стосовно включених до нього об'єктів, котра б давала чітке уявлення про ступінь проблемності пам'ятки, першочерговість проведення необхідних ремонтних чи реставраційних робіт, залучення відповідного кола фахівців тощо. Такі відомості, насамперед, є доволі корисними в контексті планування бюджетних витрат.

Однак ні Кабінет Міністрів України, ні Міністерство культури України не поспішають вирішувати проблему. Натомість мають місце випадки, які ставлять під сумнів готовність владних структур щось змінювати. Як приклад, у вересні 2009 року Уряд своєю постановою виключив з Державного реєстру нерухомих пам'яток України Софію Київську та Києво-Печерську Лавру як установи (чинне законодавство визначає заповідник як «комплекс (ансамбль) пам'яток» або як «природні території та об'єкти»). За вказаним документом мав би вийти інший, який би включив національні святині до Реєстру уже як комплекси споруд. Проте в силу невідомих причин подібний нормативний акт так і не з'явився. Виходить, що з юридичної (формальної) точки зору ні Софія Київська, ні Києво-Печерська Лавра не є пам'ятками.

Значно активніше за органи влади у царині охорони і збереження духовно-релігійної спадщини діють громадські організації. У 2012 році на Львівщині за ініціативи Міжконфесійної комісії Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, науковців Національного університету «Львівська політехніка» розпочато реалізацію проекту щодо інвентаризації та паспортизації церковного майна області із застосуванням технологій лазерного сканування. Його мета – облік та детальний опис відповідного сакрального спадку. Хоча даний проект виглядає скоріше винятком, ніж правилом, досвід львів'ян цілком доречно апробувати в інших регіонах країни.

Ще одна суттєва загроза національному сакральному спадкові безпосередньо пов'язана з намаганням комерціалізувати та політизувати питання захисту духовно-релігійних цінностей. Показовою у цьому відношенні є забудова прилеглих територій до Софії Київської та Києво-Печерської Лаври. ЮНЕСКО неодноразово зверталася до офіційного Києва врегулювати ситуацію: створити єдиний орган управління об'єктами всесвітньої спадщини; законодавчо визначити поняття «буферної зони»; об'єднати буферні зони заповідників та ввести в них мораторій на забудову; прийняти генеральний план столиці. Відвідавши вкотре Київ у квітні 2013 року, моніторингова місія ЮНЕСКО заявила, що Україна ігнорує та систематично не виконує рекомендації міжнародної пам'яткоохоронної організації.

Неординарною виглядає й ситуація навколо фундаменту Десятинної церкви. З одного боку, наявні оцінки іноземних і вітчизняних експертів, які аргументовано доводять недоречність відтворення давньоруської святині. Їх, до речі, поділяють та підтримують широкі кола громадських активістів. А з іншого – мають місце настійливі спроби УПЦ МП поновити на руїнах храму діючий православний комплекс. На тлі громадсько-церковного протистояння місцева і центральна влада мала би стати авторитетним арбітром у процесі вироблення виваженого консенсусного рішення, котре б зняло суспільну напругу.

Комерційний та політичний зиск, який прагнуть отримати окремі чиновники внаслідок бездіяльності чи протизаконної діяльності у пам'яткоохоронній сфері, може спричинитися міжнародним забуттям, а то й руйнацією окремих національних релігійно-культурних надбань.

Національний сакральний спадок істотно потерпає від нестачі коштів. Залишковий принцип фінансування культурної сфери, доповнений невизначеністю влади щодо кількості проблемних релігійних об'єктів, порядку та обсягу проведення відновлювальних робіт, призводить до відчутних диспропорцій та фактично «ручного» розподілу бюджетних

асигнувань. Якщо, скажімо, на ремонт та реставрацію споруд Києво-Печерської Лаври кошти виділяються регулярно (за чотири останні роки у розмірі 220 млн гривень), то зволікання з фінансуванням, необхідним для приведення до ладу дерев'яних храмів Західної України (номінантів до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО), обумовило їхню неготовність до візиту делегації Українського національного комітету Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ІКОМОС).

Проблемою також є нецільове використання коштів, передбачених на облаштування сакральних пам'яток. Резонансним у цьому відношенні виявився висновок Рахункової палати України за підсумками перевірки ефективності використання дотацій держбюджету, що виділялися у 2011-2012 роках, на утримання і збереження Національного заповідника «Софія Київська» і Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника. Ревізори встановили, що впродовж вказаного періоду за державний рахунок було відреставровано всього лише близько 1% предметів від визначеної заповідниками потреби. Очевидно, такі темпи неприпустимі. Адже ремонтно-реставраційні роботи доведеться виконувати у доволі широкому діапазоні – від 20 до 100 років. За цей час можна просто втратити частину культурних цінностей світового значення.

Трапляється, що належному доглядові за релігійними об'єктами перешкоджає управлінський бюрократизм. Наприклад, у Львові з-за суперечок між міським та обласним управліннями охорони історичного середовища щодо права узгоджувати документацію на реставрацію будівлі, протягом тривалого часу не проводяться ремонтно-реставраційні роботи в гарнізонному храмі святих Петра і Павла.

Окремо потрібно звернути увагу на готовність релігійних організацій на належному рівні утримувати історико-культурні пам'ятки. Вітчизняні реалії доводять, що конфесії здебільшого неспроможні виступати у ролі хороших піклувальників. Об'єкти сакрального спадку, котрі знаходяться у віданні церков, переважно сприймаються останніми не як цінності, історичне

надбання усього Українського Народу, а суто функціонально. Відтак ні про яке збереження пам'яток у їх оригінальному, автентичному вигляді мова не йде. Недогляд релігійних організацій уже призвів до невтішних наслідків. У 2007 році за ініціативи церковного керівництва Києво-Печерської Лаври були зруйновані ворота в Нижніх Печерах, зведені у 1850 році. У 2012 році Свято-Покровський жіночий монастир Української православної церкви Московського патріархату виявив намір замість історичної брами (витвір XIX століття) побудувати нову – цегляну. Унікальні ікони та фрески Андріївської церкви руйнуються кіптявою від свічок під час богослужінь. В якості превентивного заходу Наглядова рада Національного заповідника «Софія Київська» пропонує заборонити у храмі регулярні богослужіння Української автокефальної православної церкви. У регіонах парафіяльні священики інколи свідомо руйнують старовинні будівлі церков, щоби на їх місці збудувати нові, більш привабливі для вірян. Це тільки вкотре переконує, що у конфесійному середовищі розуміння культурної спадщини не надто розвинуте.

Європейський досвід (Італії, Греції, Німеччини) свідчить, що собори, котрі становлять вагому культурну цінність, релігійними громадами взагалі передаються державі, і стають музеями. Таку практику, можливо, є сенс розвивати поступово в Україні.

І ще кілька важливих моментів. Чимало об'єктів сакральної спадщини руйнується внаслідок дії природних факторів, байдужості місцевої влади, порушення елементарних норм техніки безпеки та порядку проведення експлуатаційних робіт. Щомісяця інформаційні джерела сповіщають про пожежі у храмах в різних областях України.

Невирішеною також залишається проблема викрадення релігійних культових предметів. За офіційною статистикою у 2012 році пограбували 31 храм. Українські митники досить часто затримують осіб, котрі намагаються вивезти за кордон цінні релігійні предмети – ікони, фрески, хрестики, підсвічники тощо.

Таким чином, національне сакральне надбання є ще й досить вразливим для зовнішніх впливів, що у свою чергу ускладнює догляд за ним та його збереження для наступних поколінь [29].

Висновки до розділу 2

У даному розділі приділяється увага дослідженню процесу набуття центру міста Одеса культурної спадщини ЮНЕСКО, аналізуються основні об'єкти, що входять в реєстр.

Виокремлюється борщ – основна українська страва, яка увійшла у список нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, описується історія походження страви та її популярність серед українських гастрономічних смаколиків.

Перспективним є створення маршрутів, які б включали дегустації, майтер-класи та шоу з приготування борщу в різних закладах харчування різних міст України.

Приділяється увага проблемам збереження та захисту культурно-релігійних цінностей України, на основі досліджень сформульовані загальні висновки та рекомендації.

РОЗДІЛ 3

Розробка туристичних маршрутів з відвідуванням об'єктів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в місті Одеса для сталого розвитку країни

3.1 Аналіз об'єктів, що знаходяться в центра міста Одеса для розробки маршрутів

Одеський музей західного і східного мистецтва є одним із найкращих і найвідоміших музеїв України. Такий статус він заслужив завдяки кільком фактам. По-перше, заклад розташований у палаці купця Абази, спроектованому в 1856–1858 роках архітектором Оттоном. Будівля зведена у стилі еkleктики, який був популярним у середині 19 століття: барокові риси гармонійно переплітаються з елементами рококо та ампіру. По-друге, про музейну виставку можна говорити годинами. Але все ж краще її побачити, адже музей західного і східного мистецтва має у своєму розпорядженні приголомшливу колекцію картин найвідоміших художників світу.

Історія музею

Музей західного і східного мистецтва в Одесі засновано 1923 року. Фонд наповнювали полотнами з приватних колекцій, а також із Міського музею витончених мистецтв, Київського музею західного та східного мистецтва.

Експозиція музею

Експозиція музею займає двадцять три зали на двох поверхах і складається з трьох відділів: мистецтво країн Сходу, античне і західноєвропейське мистецтво.

На першому поверсі можна побачити зібрання зліпків античних скульптур, наприклад, Поліклет «Доріфор», Мирон «Дискобол».

У одному із залів представлено мистецтво країн Сходу – Ірану (древня Персія), Індії, Тибету, Китаю і Японії. Особливої уваги заслуговують китайські лакові вироби, японські гравюри, індійські коштовності, меблі та фаянсові кахлі з Персії.

Музей може похвалитися невеликою, проте цікавою колекцією робіт художників з Італії. Тут є полотна Франческо Граначчі «Мадонна з немовлям», Франческо Гварді «Гранд канал у Венеції» та ін. Однак перлина колекції – картина Караваджо «Поцілунок Іуди».

Одним із найцікавіших відділів є картинна галерея, де представлені полотна західноєвропейських майстрів 16–20 століть: Рубенса, Алессандро Маньяско, Роквелла Кента, Франса Галса, П'єра Міньяра.

Практично щотижня в музеї проводять різні лекторії, кінопокази, які будуть цікаві як тим, хто розуміється в мистецтві, так і новачкам та дітям.

Рис. 3.1 - Музей західного і східного мистецтва [30]

Одеський археологічний музей НААН України

Для всіх, хто вирушає на відпочинок до Одеси, безцінним досвідом буде відвідування Одеського археологічного музею — одного з найпопулярніших в Україні музеїв. Тут зберігаються не просто стародавні експонати — колекція музею являє собою найбагатше й унікальне зібрання старожитностей, створених у період від епохи кам'яного віку до середніх віків.

Музей розташований на вул. Ланжеронівській, 4, у пам'ятці архітектури — старовинному особняку, збудованому 1883 року польським архітектором Ф.Гонсіоровським. Експозиція розміщується в 10 залах, загальна площа яких становить близько 1100 квадратних метрів. Але навіть на такій площі не вдається одночасно розмістити всі старожитності, що зберігаються у фондах музею, тому експозицію регулярно оновлюють, проводять виставки, присвячені різним культурам та епохам. Загалом у музеї налічується понад 170 тисяч експонатів, що належать народам, які жили на території Північного Причорномор'я, у Стародавньому Єгипті, Греції, Римі, Візантії та Італії, Київській Русі.

Археологічний музей Одеси був заснований завдяки сприянню одеського мецената П. Бларамберга, який передав до фонду міського музею кілька пам'яток 1825 року. Сьогодні ці експонати входять до однієї з найкращих в Україні колекції єгипетських старожитностей. Далі розвитку музею посприяло об'єднання з Музеєм Одеського товариства історії та старожитностей, члени якого також передали до міського фонду унікальні експонати. 1883 року музей переїхав у спеціально збудований коштом міського голови Г.Маразлі особняк.

Завдяки тому, що на базі музею працює дослідницька група, яка щорічно проводить розкопки на території стародавніх поселень, його колекція і сьогодні регулярно поповнюється новими цікавими експонатами.

Експозиція музею побудована таким чином, щоб відвідувачі могли легко простежити розвиток культури та побуту різних народів із плином часу.

Перші дві зали музею присвячені періоду від кам'яного віку до античності — тут можна побачити предмети, створені тисячі років тому!

Рис. 3.2 - Археологічний музей Одеси

Експозиція, присвячена періоду античності, містить пам'ятники культур стародавнього Риму, Греції та Візантії: скульптури, медалі та монети, предмети побуту, зокрема дорогоцінні прикраси, зброю. Одним із найзнаменитіших експонатів вважається давньогрецька амфора, знайдена на місці будівництва ще однієї достопримечательности Одеси — Оперного театру.

А в колекції, присвяченій культурам Трипілля, Гумельниці, Усатове, скіфів і сарматів, Черняхівської та іншим, можна побачити предмети озброєння, прикраси та домашнє начиння людей, які жили тисячу років тому. Експонати були знайдені в стародавніх похованнях, сарматських і скіфських могильниках, поселеннях, що існували на території міста і прилеглих до нього землях, а також у далеких від Одеси краях.

Колекція старожитностей, представлена в Єгипетському залі, вважається однією з трьох найбільших. Вона представлена 400 предметами, 260 з них є частиною постійної експозиції. Тут можна побачити фрагмент стели цариці Інхалі, рельєфу з гробниці Хетепи, жертівники і саркофаги,

культові фігурки і начиння, і навіть мумії і забальзованих ібісів, стародавні папіруси та багато іншого.

Експозиція Одеського археологічного музею також включає і колекцію нумізматики, в якій представлено близько 50 тисяч рідкісних монет: від давньоримських, давньогрецьких і візантійських монет до першого златника князя Володимира (у світі їх всього 10).

Одеський археологічний музей можна назвати справжньою скарбницею, що зберігає в собі безцінну культурну спадщину, яку кожен охочий може побачити на власні очі [31].

Музей «У Баби Уті» – це одеський як музей Мадам Тюссо, без перебільшення. Єдиний діючий в Україні музей воскових фігур розташовується в самому центрі Одеси, на вулиці Рішельєвській, 4. Відвідати його буде цікаво всім – від малого до великого. Його можна відвідати з дітьми чи друзями. Відвідувачі гарантовано отримають масу приємних емоцій і чудово проведуть час. А спогади про відвідування будуть радувати дуже довго.

Музей вже 22 роки відкрито для відвідувачів. Заснував його меценат і благодійник Олександр Павловський в 1988 році.

Спочатку колекція музею була небагата. Вона була представлена восковими копіями найвідоміших одеситів: Олександра Ланжерона, Йосипа де Рибаса і графа де Рішельє, а також видатних поетів: Пушкіна, Жуковського, Гоголя.

Зараз колекція нараховує понад 70 експонатів, які розміщені в 4 залах: Царському, Дитячому, Голлівуді і Залі Мушкетерів.

Царський зал знайомить відвідувачів з історичними особистостями, які стали знаковими в житті Одеси.

Відмінна можливість познайомитися з історією міста, якщо формат довгих екскурсій не до вподоби.

Дитячий порадує маленьких гостей чудовими копіями їх улюблених мультиплікаційних героїв. У ньому представлені воскові фігури Піратів

Карибського моря, героїв Шрека, супер-героїв і багатьох інших. Гарантовано, цей зал не залишить байдужими і малюків, і дорослих.

Голлівуд буде особливо цікавий шанувальникам кінематографа. Тут можна познайомитися з копіями таких відомих зірок Голлівуду, як Джонні Депп, Арнольд Шварценеггер, Анджеліна Джолі і інших голлівудських зірок.

У Залі Мушкетерів вас зустрінуть власною персоною фігури Артос, Партос, Араміса і Д'Артаньяна.

На виставці можна зустрітися і з іншими, не менш цікавими і вражаючими фігурами. Крім того, що вони виглядають точь-в-точь, як справжні, фігури передають настрій тієї епохи або кінофільму, з якої прийшли.

Також в музеї функціонує кафе «У Баби Уті», де можна дізнатися розгадку назви музею. Баба Утя – легендарний персонаж. Вона першою відкрила в Одесі громадське харчування і зустрічала найцікавіших і яскравих гостей. А у вас є можливість випити чашечку кави і спробувати десерти разом з першими відомими гостями Баби Уті – Григорієм Котовським, Леонідом Утьосовим.

А ще, можна прогулятися по зменшеній копії відомої Дерibasівської і насолодитися картинами в галереї. Відвідати музей – це чудова можливість для жителів Одеси і гостей дізнатися історію міста, познайомитися з історичними особистостями Одеси, насолодитися неймовірно красивими і реалістичними персонажами. І просто добре провести час .

На пам'ять можна зробити унікальні фотографії з героєм відомого фільму «Аватар» – фотографувати в музеї дозволено.

У музеї проводять екскурсії, на яких екскурсовод знайомить гостей з усіма фігурами музею і розповідає про всі тонкощі і секрети створення воскових фігур.

Відвідувачі можуть не просто побачити процес зсередини, але і спробувати створити фігуру самому за допомогою воску. Екскурсія надзвичайно цікава [32].

Музей шоколаду в Одесі – місце, де можна подивитися на витвори мистецтва із цих ласощів, послухати історію виникнення та насолодитися смаком справжнього шоколаду.

Експозиція музею шоколаду Музей шоколаду в Одесі був заснований 16 грудня 2011 року. За весь час існування він устиг зібрати чарівну колекцію експонатів, виготовлених із шоколаду. Тут можна чудово провести час: подивитися на унікальні скульптури ручної роботи, картини, фігурки з шоколаду; послухати історію про виникнення шоколаду на екскурсії; взяти участь у дегустації гарячого шоколаду. У музеї є багато різноманітних шоколадних виробів, але особливо слід виділити: Ейфелеву вежу; Венеру Мілоську; комп'ютерну мишу; ковбасу з марципанів та інші. «Шоколадні» майстри зможуть втілити в життя будь-які фантазії своїх клієнтів. За вірші та пісеньки діточок пригощають цукерками. Найчарівнішими експонатами вважають картини, написані шоколадом. Цікаві факти Написання картини шоколадом – досить довгий процес. Спочатку беруть рівну дошку з бортиками, висота яких задає товщину майбутнього полотна. Потім її заливають білим шоколадом – це основа, на зразок полотна або паперу. І після цього на білому фоні створюють малюнок із чорного, молочного або білого шоколаду із додаванням барвників. Шоколадні скульптури при дотриманні температурного режиму можуть стояти до десяти років. Шоколад не можна занадто переохолоджувати – від низьких температур він стає крихким, а при високих тане. Зрозуміло, що через півроку–рік після виготовлення скульптур, залежно від складу шоколаду і терміну придатності, їсти їх уже не можна.

Рис. 3.3 - Музей шоколаду [33]

Одеський історико-красознавчий музей

Музей розташований в центрі Одеси, за адресою вул. Гаванна, 4, у будинку палацового типу, побудованому у 1876 році за проектом відомого одеського архітектора Фелікса Гонсіоровського.

Особняк було побудовано для одного з представників промислово-комерційної еліти того часу – О.Я. Новікова, онука знаменитого одеського купця першої гільдії Іллі Новікова, власника канатної фабрики, заснованої у 1806 році.

В архітектурі двоповерхового особняку, як і попередні творіння Фелікса Гонсіоровського, переважає дух стилізаторства, заснований на використанні форм пізнього ренесансу, з варіацією зразків і мотивів, почерпнутих з архітектурної спадщини Італії.

Будівля органічно вписалася в загальне планування вулиці і по праву увійшла до числа тих творінь архітектури, які і створюють неповторний вигляд міста.

Рис. 3.4. Одеський історико-краєзнавчий музей [34]

Музей контрабанди – місце, де розкриваються секрети незаконного перевезення товарів. Оригінальний приватний музей відкритий у 2013 році. Одесити у захваті від музею і пишаються новою пам'яткою.

Заснував його місцевий бізнесмен (і колишній військовослужбовець) – Олександр Отдельнов. Істинний одесит все дитинство із захопленням слухав романтичні історії про бандитів портового міста. Про одеських «авторитетів» – Мішку Япончика і Соньку Золоту Ручку. Пригоди авантюристів надихнули Олександра на створення музею. Через його знайомства і хороших друзів, вдалося зібрати колекцію. Засновник перетворив недолік регіону – злочинність, на перевагу. Він приправив її фірмовими жартами і простодушністю.

В музеї налічується понад 150 предметів конфіскованої контрабанди та ілюстрацій способів їх переправи через кордон. Колекція постійно поповнюється, вона розміщена в чотирьох залах.

Колекція демонструє, як з роками змінювалися інтереси контрабандистів. У XIX ст. популярністю користувалися рідкісні товари: французькі парфуми, шовк, фарфор, чай і спеції.

Час минає, методи змінюються, але мета залишається та ж сама. З експонатів сучасної контрабанди можна побачити:

- фарфорові сервізи, всередині яких перевозили наркотики;
- героїн в хлібі і навіть у протигазі;
- дерев'яні дощечки з кокаїновими схованками;
- двері автомобіля, заповнені пачками цигарок;
- макет прокопаного підземного ходу під державним кордоном поблизу Ужгорода;
- діаманти в підборах.

При вході до музею ви придбаєте квиток з включеною у вартість екскурсією. Скористайтеся послугами гіда – щирі одесити з легким жартівливим говором розкажуть вам неймовірні і кумедні історії. Не соромтеся задавати питання, навіть найбезглуздіші. Працівники музею відкриті до гостей та не упустять можливості підняти вам настрій [35].

Ресторан "Куманець" - це ресторан з українськими традиціями, який знаходиться у самому серці Одеси, за два кроки від Дерибасівської та міського саду. Це місце для сімейних застіль, дружніх зустрічей і звичайно ж для любителів просто смачно, якщо треба, то швидко поїсти з українською щедрістю, дружньою привітністю і з дуже смачними стравами.

Рис.3.5 – Ресторан Куманець

Для створення тематичного маршруту здійснимо аналіз об'єктів для побудови маршруту театрами Одеси

Одеський національний театр опери і балету

Один з найзнаменитіших пам'ятників світової культури, візитна картка міста. Оперний театр по своїй красі стоїть в одному ряду із знаменитим віденським оперним театром і іншими перлинами Європейської архітектури. По рейтингу журналу «Форбс» будівля театру включена в перелік 11 найцікавіших пам'яток Східної Європи (2008 рік).

У подобі Одеси проступають межі багатьох міст світу, але при цьому їй вдається зберігати свою унікальність і неповторний вигляд. Це місто, засноване на березі Чорного моря в 1794-м-кодї року, – не копія, але синтез, результат злиття культур, звичаїв, вдач і темпераментів. По волі людей, що

будували її, Одеса увібрала в себе весь досвід урбанізму, накопичений людством до початку XIX століття. Одесу порівнювали з Парижем вже в 1810-м році, а тридцять років опісля називали одним з багатючих і красивих міст Європи.

Архітектурна подоба Одеського оперного театру є еkleктикою італійського ренесансу і віденського бароко, класичного бароко і рококо, але всі стильові компоненти органічно зв'язані і створюють цілісну композицію.

Рис. 3.6 – Вид на Оперний театр, м. Одеса

Головний фасад театру має напівовальну форму з двома бічними флігелями, від яких починаються розкішні сходи. Лицьова частина будівлі розділена колонами і пілястрами і обладнана балконами, в центрі розташований вузький двох'ярусний портал. Парадна сторона театру виконана в стилі віденського бароко. Зовні споруда складається з трьох поверхів.

Лоджії перших двох прикрашені лише колонами тосканського ордера. Ці поверхи утворюють єдине ціле і виглядають фундаментально, надаючи будові статичного вигляду. Третій поверх легший, ажурний, з ретельним опрацюванням деталей. Завдяки багаточисельним арочним лоджіям, колонам і пілястрам іонічного ордера він врівноважує тягар нижніх поверхів. Додаткові ефекти в архітектурну подобу театру вносять витончений портик і куполоподібний дах.

В результаті споруда неначе парить над землею. Над фасадом височіє скульптурна група, що змальовує покровительку театрального мистецтва музу Мельпомену в колісниці, запряженій чотирма розлюченими пантерами (алегорія: лише сила мистецтва здатна підкорити звірину дикість). Вінчають портик дві скульптури, втілюючи музика і танець: зліва – Орфей грає на кіфарі кентаврові, справа – муза танцю Терпсихора виучує дівчинку своєму мистецтву.

На фронтоні портика римськими цифрами вказано декілька дат: у першому рядку – “MDCCCLXXXIV-MDCCCLXXXVII” – роки початку і закінчення спорудження театру (1884 – 1887).

Другий рядок містить фразу «ardebat anno», що вказує на пожежу 1925 року. Потім йде дата “MCMLXVII” (1967) і слово «restitutum» («відновлений») як нагадування про реставраційні роботи в театрі.

Центральний вхід прикрашають ліпні втілення комедії і трагедії. Зліва змальований епізод з трагедії Евріпіда «Іполит», справа – епізод з комедії Арістофана «Птиці». На балюстраді будівлі розташовано 16 фігурок путті (немовлят-амурів), кожна з яких унікальна і не повторює останні.

У круглих нішах верхнього поверху по фронтону будівлі встановлені бюсти Миколи Гоголя і Михайла Глінки. Вони втілюють те, в ім'я чого будувався театр – поезію, драму, комедію і музику. Над скульптурами працювали майстра Ф. Неталі, Ф. Фрідль, Л. Стріцкиус і Ф. Етель.

Глядацький зал Одеського оперного театру декорований в стилі пізнього французького рококо, прикрашений ліпним орнаментом з якнайтоншою позолотою. Головний мотив орнаменту – раковина у вигляді завитків різної форми. Малюнок орнаменту ніде не повторюється. Всюди велика кількість мармуру, оксамиту, сяючого кришталю, виблискуючих дзеркал і позолоти.

Розкішні прогулочні галереї оточують глядацький зал. З особливою витонченістю виконано ліплення в ярусах, бічних вестибюлях і уздовж сходів, ведучих до лож. Стельовий плафон роздільний на чотири сегмент-

медальйони, спочатку розписаних художником Францем Лефлером (після пожежі 1925-го року їх відновив Михайло Зандін). На них змальовані сцени з творів Шекспіра «Гамлет», «Сон в літню ніч», «Зимова казка» і «Дванадцята ніч, або Що завгодно». У центрі розташовується велика люстра, що приголомшує великою кількістю і витонченістю ажурних деталей. Перша театральна завіса була розписана також Лефлером, який змальовував сцену із спектаклю «Руслан і Людмила».

У плані будівля складається з фойє, підковоподібного глядацького залу з галереями (на 1635 місць) і прямокутної сцени (площа якої – 500 кв. м., ар'єрсцени – 200 кв. м.) з підсобними приміщеннями. Планування залу радіальне – проходи йдуть з центру по радіусах, у різних напрямках. Сходи, що ведуть до виходу з театру, також мають яруси. Будівля перекрита системою оцинкованих металевих ферм [36].

Одеський театр юного глядача

Днем відкриття Одеського театру для дітей (таким було його ім'я при народженні) стала субота 10 травня 1930 року, коли прем'єрним показом у приміщенні колишнього «Північного театру» було призначено виставу «Фриц Бауэр» (режисер Софія Мануйлович). Творчою діяльністю театру керував завідувач художньою частиною і головний режиссер М.Молчанов.

Друга Світова війна застала ТЮГ на підйомі творчої діяльності. І цей високий рівень колектив сповна підтвердив творчою роботою, яка здійснювалася в умовах евакуації. А після звільнення Одеси, 7 листопада 1944 року Одеський ТЮГ першим серед дитячих театрів України відкрив двері юним глядачам.

З прискіпливою увагою підходячи до класичної драматургії, театр завжди намагався не випускати з поля зору кращі твори сучасних авторів. Помітними подіями театального життя міста у різні роки стали вистави ТЮГу «Одруження» М.Гоголя, «Ліс» і «Гроза» О.Островського, «Казка про царя Салтана» О.Пушкіна, «Підступність і любов» Ф.Шиллера, «Біліє парус

одинокій» и «Син полку» за В.Катаєвим, «Міщанин у дворянстві» Ж.Б.Мольєра, «Дядечків сон» Ф.Достоевського, «Маленький принц» А.де Сент-Екзюпері, «Лісова пісня» Л.Українки, «Ромео & Джульєтта» В.Шекспіра

У трупі представлені актори різних поколінь - заслужені артистки України О.Бурлай-Пітерова, В.Губська, В.Гульченко, А.Люшина, Г.Топоркова та досвідчені майстри і талановита молодь - В.Радю, І.Тільтіков, С.Фролов, О.Нагаєва, Л.Ланець, З.Скальська, С.Демченко, М.Маліцький, О.Саяпіна, Л.Карєва, О.Кочетов, І.Шинкаренко, О.Давлятян та ін.

З 1986 р. і до останніх днів життя головним режисером ТЮГу беззмінно був відомий майстер театру і кіно, заслужений артист України В.Наумцев (1934-2011). В незмінному творчому тандемі з ним працював нинішній головний художник театру М.Вилкун., заслужений художник України.

В 2016 році Одеському театру юного глядача було присвоєно ім'я письменника та драматурга Юрія Олеші. Це вдихнуло новий ентузіазм в творче життя колективу.

В серпні 2017 р. директором-художнім керівником театру стала актриса і режисер театру Оксана Бурлай-Пітерова, заслужена артистка України.

Колектив театру відзначено нагородами Міжнародного фестивалю «Багряні вітрила», Міжнародних фестивалів ТЮГів, Міжнародного фестивалю мистецтв «GLORIA».

Двічі на базі театру були проведені фестивалі та лабораторії-конкурси молоді режисури спільно с міжнародним проектом «Відкриті двері» за підтримки Українського культурного фонду і Одеської обласної державної адміністрації.

Вперше в Одесі та в Україні в осені 2017 р. Одеський ТЮГ почав проект «Відкриті читання» класичних і сучасних п'єс українських

драматургів. Театр відновив традицію гастролей – в Україні та за її межами: в Миколаїв, Кам'янський.

Сімейний клуб «Ми йдемо у театр!» – така нова форма роботи з дітьми та їх батьками почала працювати в театрі з осені 2017 р. Щорічна виставка дитячого малюнку – наша добра та гарна традиція до Міжнародного Дню захисту дітей.

З 2019 р. Одеський театр юного глядача ім. Юрія Олеші – індивідуальний член Міжнародної асоціації театрів для дітей – ASSITEJ. В 2021 р. наш театр став одним із фундаторів Українського національного центру ASSITEJ.

Одеський ТЮГ – «Театр для всієї сім'ї», завжди відкриває двері експериментам. Молоді режисери, молоді артисти, молоді драматурги, досвідчені фахівці, завжди молоді душею майстри та ветерани сцені – так зараз виглядає Одеський театр юного глядача імені Юрія Олеші [37].

Одеський драматичний театр - найстаріший театр на Півдні України був побудований 1874 році купцем Олександром Семеновичем Великановим і призначався для виступів коханої одеситами драматичної трупи відомого провінційного актора і антрепренера Миколи Карловича Милославського. На сцені Російського театру в Одесі грали великі Сара Бернар і Елеонора Дузе, Бенуа Коклен і Жан Муні-Сюллі, Марія Савіна та Володомр Давидов, Марія Заньковецька і Марко Кропивницький ... До революції тут виступали численні українські, німецькі, французькі, італійські, драматичні, оперні та опереткові трупи.

У радянські роки в цій будівлі був остаточно прописаний державний Одеський драматичний театр (1926). У трупі театру в різні роки працювали видатні актори. На сцені Одеського театру вперше у всю міць проявився талант Михайла Астангова, Дар'ї Зеркалової, Володимира Самойлова. Тут пройшла велика частина творчого життя Миколи Комісарова, Миколи Волкова - старшого, Лії Бугової, Павла Михайлова, Бориса Зайденберга ...

Тут працювали талановиті режисери - учні Мейєрхольда Абрам Рубін і Олексій Гріпич, Авраам Треплев та Олександр Соломарській, Володимир Бортко - старший і Віктор Стриж ...

У 2003 році театр відкрився після майже двох років реконструкції і капітального ремонту. Сьогодні в Одеському драматичному театрі йдуть вистави у постановці майстрів української режисури Леоніда Хейфеца та Едуарда Митницького, одеситів нині працюють в Москві і Санкт-Петербурзі - Йосипа Райхельгауза, Бориса Мільграма, Георгія Ковтуна.

У трупі театру, - чотири народних артиста України - Людмила Сатосова, Андрій Гончар, Семен Крупник, Олег Школьник, - десять заслужених артистів України, багато молоді. У репертуарі - «Річард III» У.Шекспіра та «Школа дружин» Ж.-Б.Мольєра, сучасна драматургія. Ювілейний сезон 2004-2005 р.р. театр відкрив трьома прем'єрами - інсценуванням знаменитого роману Стендаля «Червоне і чорне» (сценічна версія та постановка Олексія Гирби), сучасної мелодрамою одесита О.Марданя «Лист очікувань» (режисер - Йосип Райхельгауз) та оригінальною версією драми Е.-М.Ремарк « Остання зупинка », яку театр присвячує 60-річчю Великої Перемоги (сценічна редакція і постановка Олексія Литвина) [38].

Рис. 3. 7 – Одеський драматичний театр

Ресторан-бар «Щастя» розмістився в Приморському районі Одеси, на вулиці Буніна. Затишний інтер'єр закладу гармонійно поєднує в собі сучасний стиль і елементи декору в стилі арт-деко - пісочна колірна гама, меблі та оздоблення з натурального дерева темних порід, м'які дивани з яскравими подушками кольору фуксії, оригінальні картини, дзеркала і справжній камін.

У меню представлений широкий асортимент популярних страв європейської, італійської, української, східної і японської кухонь.

Рис. 3.8 – Ресторан-бар «Щастя»

Одеська обласна філармонія займає гідне місце серед найбільш значних концертних організацій України. Щорічно вона знайомить своїх слухачів з творами світової музичної культури, з яскравими творами сучасної української та світової музичної сцени.

Попередницею філармонії стало Одеське філармонійне товариство,

створене в 1842 році. У нього входили не тільки музиканти, але і відомі міські діячі, літератори, військові.

Суспільство давало благодійні концерти і надавало матеріальну підтримку починаючим артистам. У 40-х роках ХІХ тут виступали брати Венявські, шість концертів дав великий композитор, піаніст і диригент Ференц Ліст. З 1925р. при Одеському філармонійному суспільстві стали проводитися концерти симфонічної музики.

Одеська філармонія заснована в 1931 році. У тому ж році був офіційно створений симфонічний оркестр Одеської філармонії. Його диригентом був професор Одеської консерваторії Леонід Могилевський - перший зі знаменитої династії одеських музикантів - дід Євгена Могилевського.

За диригентським пультом філармонічного оркестру стояли такі майстри, як А.Глазунов, О.Гаук, К.Іванов, К.Зандерлінгом, Н.Рахлін, Ю.Сімонов, С.Сондецькіс, Ю.Темірканов, Е.Светланов; в супроводі оркестру виступали В.Горовіц, Е.Гілельс, Д.Ойстрах, М.Ростропович, Л.Коган. Філармонія розташована в історичному центрі Одеси.

З 1946 року вона розміщується в одному з найкрасивіших будівель - це колишня Нова купецька біржа, зведена в 1899 році м за ескізним проектом віденського архітектора В.І.Прохаскі, переробленому видатним архітектором А.І.Бернардацці в стилі італійської готики. Дерев'яна стеля залу зроблений без єдиного цвяха з ліванського кедр, позолочений і розписаний. Стіни залу прикрашають 6 панно петербурзького художника Н.Каразіна.

Концертний зал на 1000 місць по красі і акустичним якостям є одним з кращих в Європі.

У філармонії сформувався талант прекрасних артистів, зірок естради, таких як Н. Гнатюк, В. Ільченко, Р. Карцев, комік-група «Маски-шоу» на чолі з Г. Делієвим, Л. Долина, Т. Боева, Л. Мілявська, А. Цекало, І. Ноябрьов та багато інших. У стінах Одеської філармонії починав свій творчий шлях видатний письменник-сатирик, виконавець власних монологів Михайло Жванецький.

Творчий колектив філармонії багатогранний і різноманітний. Тут працюють виконавці багатьох артистичних амплуа - солісти, концертмейстера, майстри розмовного жанру, артисти камерного оркестру та камерних ансамблів, лектори-музикознавці. Це дозволяє створювати творчі проекти та цікаві музичні та освітні програми.

Особливе місце в роботі філармонії займає виховання підростаючого покоління, з цією метою організовані музичні абонементи та недільні концерти для дітей. Проводиться велика кількість концертів в містах та селах Одеської області і за її межами.

Артистами філармонії щорічно готуються нові програми, що представляють собою велику естетичну та культурну цінність, будь то літературні вечори, концерти фортепіанної, симфонічної музики, фольклорні програми або естрадні концерти. Регулярно оновлюваний репертуар дозволяє слухачем знайомитися з творами класичного і сучасного мистецтва, яке відображає дух, ритм і характер нашого часу.

Філармонія є головною концертною організацією міста. Зберігати і розвивати кращі традиції музичної культури - в цьому її Велика Місія [39].

Рис. 3. 9 – Одеська обласна Філармонія

Проаналізуємо собори, що розташовані в центрі міста Одеса для побудови тематичного маршрута

Будівництво храму було розпочато у 1847 році за проектом архітектора Франческо Моранді (Francesco Morandi).

Проект був допрацьований і завершений польським архітектором Феліксом Гонсьоровським, який і завершив розбудову.

Храм консекрував (посвятив) 16 серпня 1853 року єпископ Фердинанд Канн. В честь посвячення храму доктор Рено подарував ікону Божої Матері — оригінал роботи відомого флорентійського художника XVII століття Карло Дольче. Крім того, Ольга Потоцька подарувала храму копію картини Рафаеля «Вознесіння Пресвятої Богородиці», виконану у вигляді ікони художником Фішером. За заповітом Михайла Микулича собору передали 12 мармурових фігур апостолів італійської роботи, а також 4 фігури євангелістів. Папа Пій IX подарував собору мармурову хрестильню. Художники Дюссельдорфа подарували 14 картин Хресної Дороги на честь консекрації храму. У соборі було 120 дубових лавок, шість великих бронзових люстр. Ліворуч від входу до храму висів образ Святого Роха — захисника від епідемій, а також срібне панікадило із написом французькою «В пам'ять про чуму 1812 року», у якому горів вічний вогонь.

У 1935 році комуністична влада закрила собор і відкрила в ньому болгарсько-німецький клуб. Деякі цінні речі вдалось зберегти, оскільки їх перенесли до Костелу Святого Петра: ікону Внебовзяття Пресвятої Богородиці, 14 картин Хресної Дороги, мармурову хрестильню, декілька рядів лавок, сповідальню. На початку німецько-радянської війни німці повернули католицькій громаді собор. Але в 1949 році його знову відібрали в людей, колони знесли, мармур розбили, всередині збудували декілька поверхів — храм перебудували на спортивну залу.

У 1980—1990-х роках розпочався рух за повернення громаді храму. 9 серпня 1991 року отець-прелат Тадеуш Хоппе отримав ключі від будівлі храму. З того часу храм відновлювався настоятелями собору — отцями

Ігнатієм Риндзьонкою, Яном Домбалем і Віктором Щавінським. Були відновлені меморіальні дошки на місцях поховань О. Ланжерона і В. Липського. У 2003 році з церкви Св. Петра повернули ікону Внебовзяття Пресвятої Богородиці, зображення Хресної Дороги, хрестильницю.

Рис.3.10 - Кафедральний собор Успіння Пресвятої Діви Марії [40]

Одесько-Сімферопольська дієцезія

Історія християнства на теренах сучасної Одесько-Сімферопольської дієцезії сягає першого століття нашої ери. За переказом, першим тут проповідував апостол Андрій Первозваний, близько 97 року в Криму прийняв мученицьку смерть святий Климент, Папа Римський. 655 року також на території Криму прийняв мученицьку смерть Папа Мартин I, якого римський імператор вислав у Крим через його принципову позицію проти ересі монофелітів. У IX столітті на причорномор'ї побували святі Кирило і Мефодій.

Після розколу християнської церкви католицький обряд на Причорномор'ї проповідували францисканські й домініканські ченці. У XIII—XIV століттях значна кількість католиків була зосереджена в Генуезьких колоніях, тут були створені католицькі дієцезії з центрами в Каффі та Херсонесі. Із входженням Криму до Османської імперії, вцілілі генуезькі католики були вивезені до Константинополя, католицизм був представлений нечисленними групами вірмено-католиків і католиків із числа полонених поляків у ході воєн з Річчю Посполитою (XVII століття).

З входженням Причорномор'я до складу Російської імперії на цих теренах з'являється значна кількість католиків головним чином із числа переселенців — німців і поляків. 1847 року була заснована Херсонська дієцезія, що охоплювала території Херсонської, Єкатеринославської, Саратовської, Кримської, Астраханської губерній, Кавказьке генерал-губернаторство й Бессарабію.

Однак через протести православного єпископа формальний центр дієцезії було перенесено у Тирасполь, дієцезію назвали Тираспольською.

1917 року Тираспольський єпископ Йосип Кесслер вирішив зробити Одесу місцем перебування єпископа. Сюди ж було перенесено духовну семінарію. В часи радянського панування Католицька церква на теренах СРСР зазнавала гонінь, слідом за іншими католицькими дієцезіями 1924 року Тираспольська дієцезія припинила своє існування. Лише з поваленням радянського режиму і розпадом СРСР 1991 року Католицька церква отримала можливість відновити свою діяльність. Частина історичної Тираспольської дієцезії, що опинилася у складі України за розпорядженням папи римського Івана Павла II, була спочатку включена до складу Кам'янець-Подільської дієцезії, а в 2002 році її південно-східна частина виділена в окрему — Одесько-Сімферопольську дієцезію.

Катедра єпископа розташовується в Одесі. Катедральний храм дієцезії — Собор Успіння Пресвятої Діви Марії. Територія дієцезії має площу 138 000 км². За даними довідника, стан Католицької ієрархії такий: на 2004 рік у дієцезії налічувалося близько 16 тисяч католиків, 12 священників і 44 ченці. Очолює дієцезію єпископ Броніслав Бернацький [41].

Спасо-Преображенський кафедральний собор у місті Одеса був первісно зведений упродовж 1794-1808 рр. за типом базиліки і відображав тогочасний архітектурний розвиток міста. Будівля розташована в історичному центрі міста, у затишному сквері при однойменній вул.Преображенській, неподалік від готелю "Пасаж" та палацу Камо. Храм ззовні схожий на Спасо-Преображенський собор у місті Дніпро.

У свій час цей собор вважався найбільшою сакральною спорудою і на початку ХХ ст. тут могли вміститися одночасно 12 тисяч осіб. Храм був основним собором Одеси, а Соборна площа – головною площею міста, на якій проходили усі найбільші торжества та урочистості. У 1837 р. за проектом Д. Франоллі було збудовано вісімдесятиметрову дзвіницю, яка слугувала орієнтиром для тих, хто плыв у Одесу морем. Проглядалася вона здалеку ще задовго до того, як саме місто починало виринати з-за горизонту.

Собор вражав своєю пишнотою, його порівнювали з аналогічними базиліками у Європі. Унікальністю відзначалося і внутрішнє оздоблення храму, оскільки його підлога і внутрішні колони були виконані з білого мармуру. Великий простір храму і значна кількість світла наче сяяли з його середини. Відомо, що упродовж 1870-1880 рр. у храмі частково здійснювалася реконструкція, а у 1894 р. тут було проведено капітальний ремонт. Під час проведення реконструкційних робіт у 1900-1903 рр. до будівлі прибудували два бічні куполи, до східного фасаду храму – портик, а також відреставрували дзвіницю.

Однак, у 1936 р. при радянській владі це диво архітектури було пограбовано, а потім – зруйновано. Усі цінності на вантажівках вивезли до Одеського губфінвідділу. Що сталося з награбованим майном – достеменно

невідомо і до сьогодні. Після знищення сакральної споруди більшовицька влада планувала на цьому місці встановити розважальні заклади, а замість вівтаря намагалася розмістити туалет. Щоправда, завдяки втручання відомого академіка В. Філатова на місці вівтаря було встановлено фонтан з великою мармуровою вазою у вигляді квітки.

Лише у 90-тих роках ХХ ст. розпочалася реконструкція та відновлення собору, упродовж 1996-1999 рр. тут було проведено розкопки, під час яких виявили старий фундамент будівлі. У вересні 1999 р. відбулося урочисте освячення початку будівництва храму і закладено в його основу капсулу з посланням для майбутніх поколінь і з мощами св. Юрія Побідоносця. У 2001 р. розпочалися роботи з відновлення величного собору, внаслідок яких фонтан перенесли на інше місце. У цей час з Греції до Одеси були доставлені дзвони, відлиті з бронзи із додаванням срібла, які виготовили найкращі майстри світу. Ці дзвони вважаються унікальними, кожен з них відповідає певній ноті.

До складу архітектурного комплексу собору, крім дзвіниці, входить також підземний храм, освячений на честь одеського чудотворця Інокентія, у якому може вміститися до півтори тисячі осіб. Його інтер'єр виконаний у канонічному стилі, поєднує живопис православ'я з орнаментами часів Київської Русі і Візантії.

У Спасо-Преображенському соборі зберігається чудотворна ікона Касперівської Божої Матері, створена у ХVІ ст. Інтер'єри верхнього храму виконано у академічному стилі, нині тут може вміститися до 15 тисяч осіб, колони та підлога зроблені з білого мармуру, а іконостас – із сіро-білого. Тут багато світла і простору, тому можна стверджувати, що собор відновили у його первісному вигляді. У 2001 р. було наново освячено каплицю дзвіниці, у 2002 р. – нижній храм чудотворця Інокентія, а у 2003 р. – верхній храм на честь Преображення Господнього.

Спасо-Преображенський кафедральний собор у Одесі є діючим храмом, вважається найбільшим православним храмом у місті, відноситься

до єпархії УПЦ МП і належить до пам'яток архітектури місцевого значення. До оперного театру звідси - менше 1 кілометра, приблизно така ж відділяє собор від кірхи св.Павла та грецької Троїцької церкви.

3.11 - Спасо-Преображенський кафедральний собор у місті Одеса [42]

Церква Святого Петра апостола (пол. Kościół Świętego Piotra Apostoła) – римсько-католицький храм Одеси. Розташований за адресою: вул. Гаванна, 5. Довгий час існував як єдиний чинний римо-католицький храм міста Одеси та півдня України. З 2019 року має статус малої базиліки.

Церква Святого Петра апостола збудована у стилі італійського бароко. Базиліка майже повністю позбавлена прикрас – єдиною окрасою є мозаїка апостола Петра над головним входом. Висота склепінь становить 8 м, довжина – 26 м, а ширина – 12 м.

Засновником храму є нащадки французького роду Васалів, які оселилися в Одесі наприкінці XVIII ст. Одне з нащадків Вассалов – Петро Вассал – 1911 року придбав ділянку землі на вулиці Гаванній, де вирішив побудувати 1912 року концертний зал у проекті архітектора Ф. П. Нестурха. Але він помер, не встигнувши розпочати будівництво. Його племінник та спадкоємець, Олександр Володимирович Вассал, вирішив збудувати на місці запланованого концертного залу каплицю на честь Петра Вассала. 1912 року Олександр Вассал у своїй спадщині написав:

"У зв'язку з тим, що віруючих в Одесі багато, а дві раніше збудовані католицькі церкви не вміщують усіх парафіян, я вирішив зі свого родового майна виділити ділянку землі на вул. Гаванній, № 3, для будівництва

католицької каплиці та невеликого будинку для священника, а крім того, 20 000 рублів на саме будівництво.

Крім зазначеної суми значні кошти на будівництво виділили парафіяни з почесних пологів: Ралі, Фредеріці та інші. Проект храму було розроблено архітектором Артуром Густавовичем Льюїксом та громадським інженером Карлом Яковичем Меснером. Питання з будівництвом вирішував отець Огюст Манільє.

6 жовтня 1913 року єпископ Тираспольський Йозеф Кесслер освятив зведену каплицю на честь Святого апостола Петра, на згадку про Петра Васала. З того часу храм існував як каплиця для моряків-католиків (храм знаходиться неподалік Одеського морського порту) [43].

Заклад "Хмари" – один з найкращих ресторанів міста Одеса! Розташований на вулиці Катерининській, 27, він привітає вас своїм вишуканим та стильним інтер'єром.

Заклад відноситься до категорії Food Establishment, тому гості можуть бути впевнені, що шеф-кухар підготує для них найсмачніші страви з високоякісних інгредієнтів. В ресторані пропонують багату вибірку страв, яка допоможе задовольнити будь-який смак.

Крім того, тут можна відсвяткувати різноманітні події, від дружнього чи сімейного обіду до романтичної вечери вдвох. Відповідальні працівники зроблять все можливе, щоб забезпечити комфорт і задоволення від перебування у закладі "Хмари" [44].

Створення маршрутів об'єктами нематеріальної спадщини ЮНЕСКО для сталого розвитку країни може бути цікавим та корисним підходом. Такі маршрути дозволяють поєднувати розвиток туризму та збереження культурної спадщини. Ось кілька ідей та практичних порад:

1. Обрання ключових об'єктів:

- культурні практики та фольклор: необхідно включити в маршрут традиційні свята, фестивалі, музичні події та інші культурні практики.

- майстер-класи та ремесла: варто додати до маршруту робочі майстерні, де туристи можуть навчатися традиційним ремеслам та мистецтвам.

2. Розвиток інтерактивності:

- мобільні додатки та аудіогіди: рекомендується розробити мобільний додаток або аудіогіди для інтерактивного ознайомлення з об'єктами та традиціями.

- інтерактивні події: можна організувати інтерактивні події, такі як виставки, театральні вистави чи ігрові заходи, щоб втягнути гостей.

3. Сприяння місцевому розвитку:

- співпраця з місцевими підприємцями: ефективним буде залучення місцевих підприємців, наприклад, ресторани та магазини, щоб стимулювати економіку області.

- розвиток соціальних програм: необхідно створити програми для розвитку освіти та навчання місцевого населення в сфері туризму та гостинності.

4. Створення інфраструктури:

- туристична інформаційна централь: забезпечте належну інформаційну інфраструктуру для туристів з детальними картами та рекомендаціями.

- екологічні напрямки: збалансованість потреб туризму з екологічними аспектами, сприяючи сталому туризму.

5. Освітні програми:

- туристичні курси: запуск навчальних програм для туристів щодо культурних традицій та значення нематеріальної спадщини.

- участь місцевих спільнот: залучення місцевих мешканців до розповсюдження знань про традиції та історію свого регіону.

6. Продаж традиційних продуктів:

- місцеві ринки та магазини: стимуляція туристичний інтерес до місцевих продуктів та ремесел через ринки та магазини.

- туристичні сувеніри: заохочення виробництва і продажу туристичних сувенірів, які відображають місцеву культуру.

7. Залучення місцевої громади:

- форуми та збори: організація зустрічей для обговорення ідей та планів щодо розвитку туризму з місцевими громадами.

- партнерські програми: встановлення партнерських зв'язків з місцевими організаціями для спільного розвитку та підтримки.

Створення маршрутів об'єктами нематеріальної спадщини ЮНЕСКО може стати ефективним інструментом для просування сталого розвитку, збереження культурної спадщини та підтримки місцевої економіки.

3.2. Розробка тематичних маршрутів

За основу побудови маршрутів об'єктами нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО було взято групування об'єктів за тематикою, до маршруту додали заклади ресторанного господарства в яких заплановано дегустації, шоу та майстер-класи з приготування українського борщу, який став нематеріальною культурною спадщиною ЮНЕСКО.

Маршрут №1 музеями центра міста Одеса включає відвідування основних музеїв, на маршруті можуть бути заплановані різноманітні події, івенти, тематичні заходи, квести та інше.

Маршрут №1 представлено на рис. 3.1.

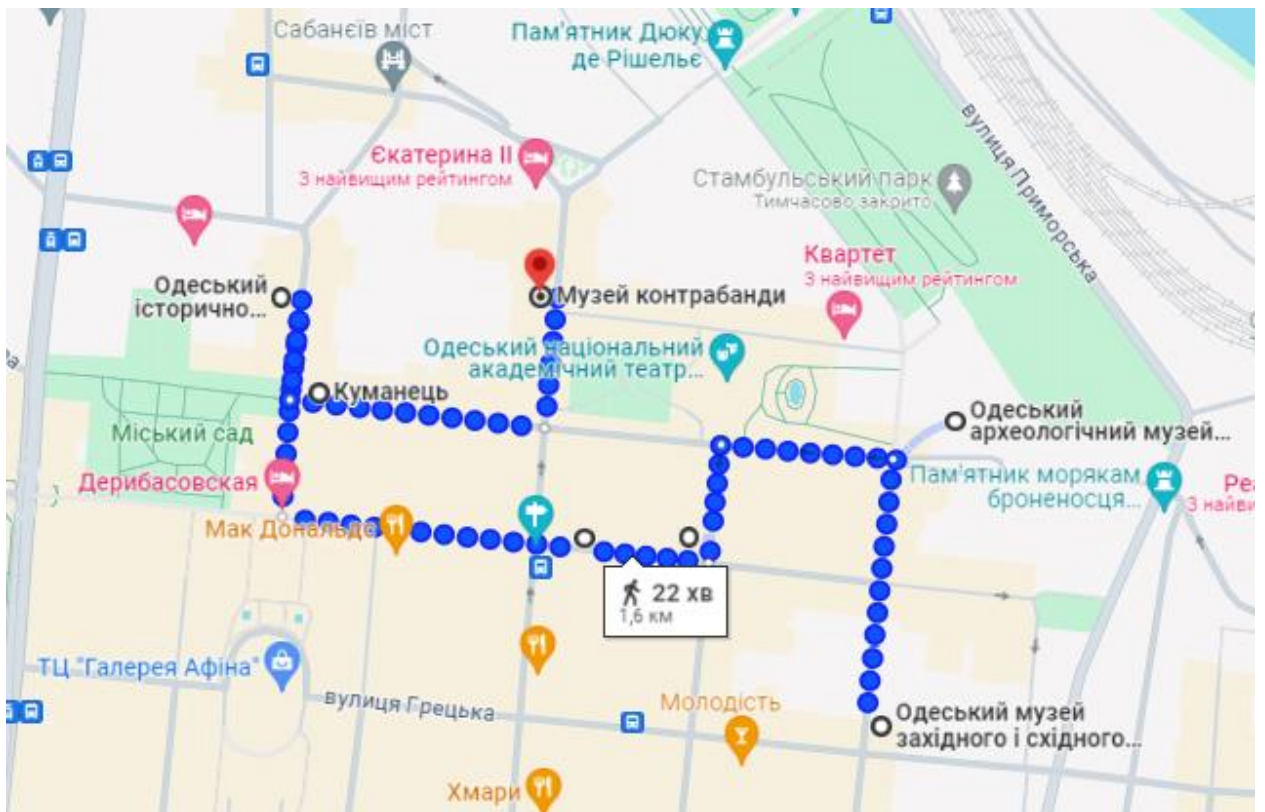

Рис. 3.1 - Маршрут музеями, що знаходяться в центрі міста Одеса

Маршрут включає наступні локації

1. Одеський музей західного і східного мистецтва
2. Одеський археологічний музей НАН України
3. Музей воскових фігур "У баби Уті"
4. Музей Шоколаду
5. ресторан Куманець
6. Одеський історично-краєзнавчий музей
7. Музей контрабанди

Протяжність маршруту становить 1.6 км.

Маршрут №2 театрами, що знаходяться в центрі м. Одеса представлений на рис. 3.2.

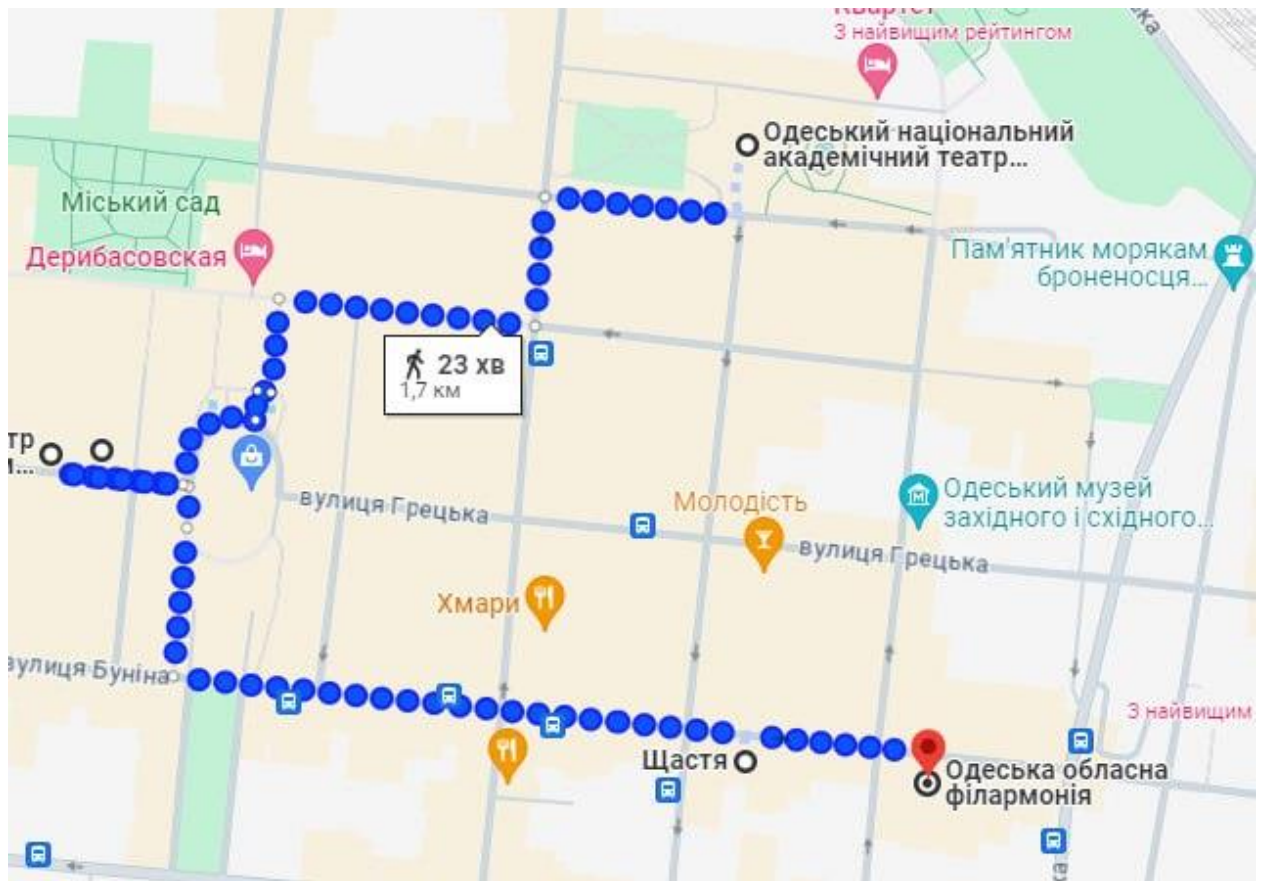

Рис. 3.2. – Маршрут театрами, що знаходяться в місті Одеса

До маршруту входять наступні локації:

1. Одеський національний академічний театр опери та балету
2. Одеський театр юного глядача ім. Юрія Олеши
3. Одеський Обласний Академічний Драматичний Театр
4. Ресторан «Щастя»
5. Одеська обласна філармонія

Маршрут №3 включає визначні храми, що знаходяться в центрі м. Одеса, маршрут представлено на рис. 3.3

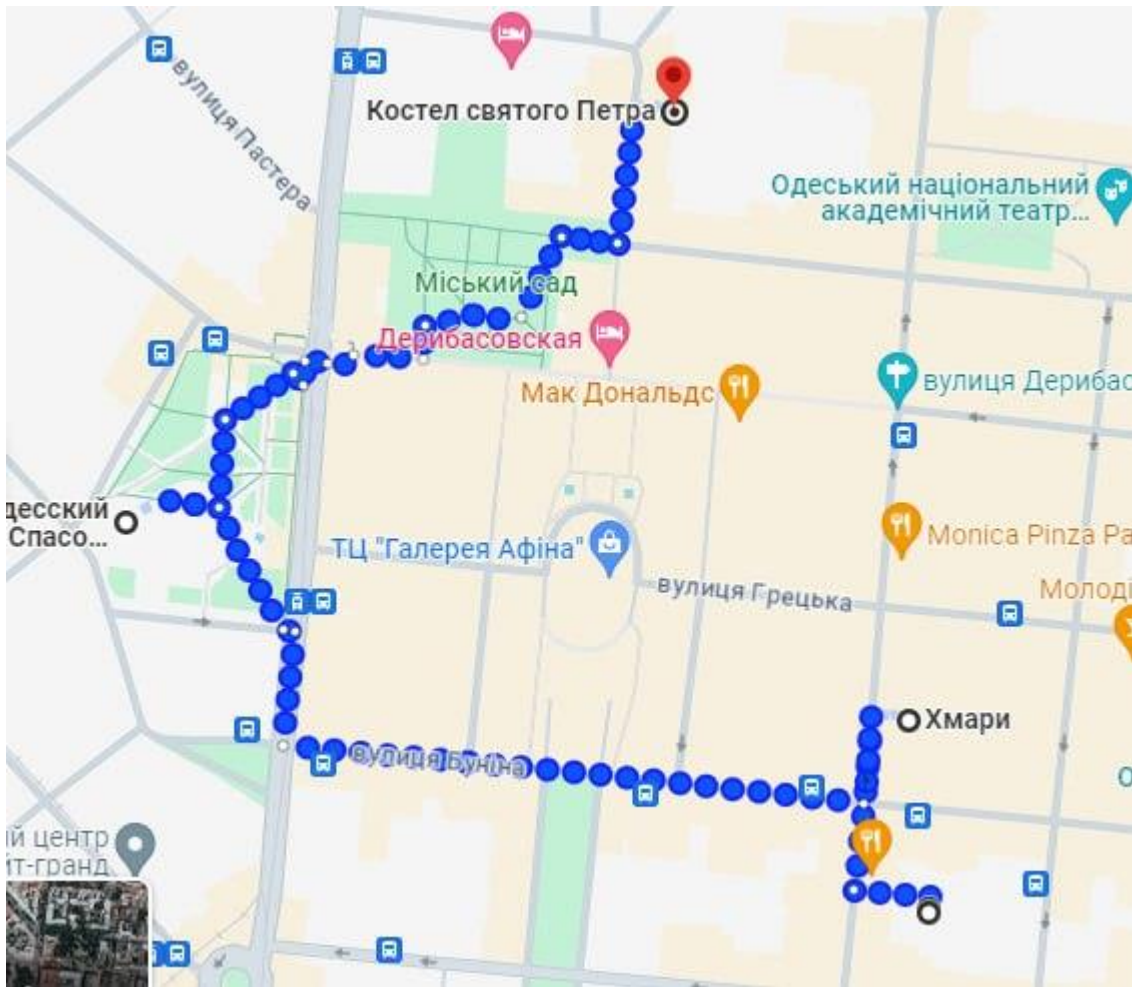

Рис. 3.3 – Маршрут, що включає відвідування храмів в центрі м. Одеса

До маршруту входять наступні туристичні локації:

1. Собор Успіння Пресвятої Діви Марії РКЦ
2. Римо-Католицький Кафедральний Собор Одесько-Сімферопольської Дієцезії в Одесі
3. ресторан «Хмари»
4. Одеський Спасо-Преображенський кафедральний собор
5. Костел святого Петра

Висновки до розділу 3

В даному розділі здійснено аналіз основних туристичних локацій, що знаходяться в місті Одеса, на основі якого запропоновано тематичні пішохідні маршрути, пов'язані з основними тематиками – відвідування театрів, які є славнозвісними, міжвідування музеїв, які мають чимало унікальних експонатів і концепцій, соборів та храмів для окремої цільової аудиторії.

Запропоновано карти маршрутів, визначено їх протяжність.

Такі маршрути стануть символом туристичної Одеси і просуватимуть імідж міста на міжнародному рівні.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. В роботі систематизовано основні поняття та визначення розуміння надання статусу культурної спадщини ЮНЕСКО.
2. Здійснено аналіз стану в світі щодо досвіду охорони об'єктів культурної спадщини
3. Проаналізовано основні об'єкти культурної спадщини України, виокремлено проблеми та перспективи
4. Виявлено, що національний культурно-релігійний спадок надзвичайно колоритний та розмаїтий. Він охоплює об'єкти зодчества, живопису, скульптури, церковного і народного промислів. Національна сакральна культура – один із дієвих засобів ідентифікації та самопрезентації України на міжнародній арені.
5. Підтверджено, що утримання та збереження всього спектру культурно-релігійних цінностей у сучасних реаліях є серйозною проблемою. Інерційність державної політики у пам'яткоохоронній сфері, недостатнє фінансування культурної царини, спроби її комерціалізувати, бюрократичний менеджмент, безвідповідальність релігійних організацій, природні катаклізми та численні випадки шахрайства – неповний перелік факторів, котрі несуть загрози для національного сакрального надбання.
6. На основі проведених аналітичних досліджень було розроблено тематичні маршрути, які розкривають потенціал центра міста Одеса, як об'єкта культурної спадщини ЮНЕСКО.

Пропозиції

З метою оптимізації ситуації стосовно захисту культурно-релігійного спадку пропонуємо наступне.

1. Доручити обласним та міським державним адміністраціям провести детальну інвентаризацію та паспортизацію об'єктів сакральної спадщини на місцях з подальшим внесенням такої інформації до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.
2. Центральним і місцевим органам влади, відповідальним за розробку та реалізацію державної політики у галузі культури, послуговуватися у перспективі оновленими відомостями Державного реєстру нерухомих пам'яток України при плануванні бюджетних витрат на потреби пам'яткоохоронної сфери.
3. Кабінету Міністрів України підпорядкувати Міністерству культури України управління об'єктами, котрі включені від України до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

4. Міністерству культури України розробити зміни до Закону України «Про охорону культурної спадщини», якими запропонувати визначення поняття «буферна зона» та межі його застосування.
5. Забезпечити з боку держави всебічну підтримку популяризації об'єктів культурної спадщини.

Список використаних джерел

- 1.Список нематеріальної спадщини Юнеско. URL:
<https://www.weforum.org/agenda/2023/02/unesco-cultural-heritage-list/>
2. URL:<https://mediterraneandietunesco.org/about/sustainability/>
- 3.Cultural space of Jemaa el-Fna Square
<https://ich.unesco.org/en/RL/cultural-space-of-jemaa-el-fna-square-00014>
- 4.15 Унікальних традицій зі Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. URL:<https://www.tripsavvy.com/unesco-intangible-cultural-heritage-list-4781707>
5. L'inventaire national du Patrimoine culturel immatériel
URL:<https://www.culture.gouv.fr/Thematiques/Patrimoine-culturel-immateriel/Le-Patrimoine-culturel-immateriel/L-inventaire-national-du-Patrimoine-culturel-immateriel>
6. Савостіна Л.Є. Державний реєстр нерухомих пам'яток України: формування та автоматизований облік нерухомих об'єктів культурної спадщини / Л.Є. Савостіна, О.О. Попельницький // Наук. записки Нац. Заповідників України» // Збараж. – 2011. – С. 176–178.
7. Про затвердження Державної програми збереження, відродження і розвитку народних художніх промислів на період до 2010 року : постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 768 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 39. – С. 47, ст. 1555.
8. Мікула Н. Кластер народних промислів у підвищенні міжнародної конкурентоспроможності регіону / Н. Мікула, О. Дацко // Міжнар. екон. політика. – 2011. – № 12–13. – С. 210–235.
9. Каднічанський Д. Скансени України / Д. Каднічанський // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2010. – Квітень № 16 (645). – С. 3–8.
10. Вечерський В.В. Проблеми українських заповідників / В.В. Вечерський // Пам'ятки України: історія та культура. – № 3-4. – С. 16–20.
11. Про Рекомендації парламентських слухань «Культурна політика в Україні: пріоритети, принципи та шляхи реалізації» : постанова Верховної

Ради України від 21.06.2005 р. № 2680-IV // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 28. – С. 1172, ст. 376.

12. Водзинський Є. Питання охорони своєрідності історичних міст України / Є. Водзинський // Архітектурна спадщина України. – К. : Українознавство, 1995. – Вип. 2. – С. 242–253.

13. Пламеницька О. Українська реставрація: проблеми і перспективи розвитку / О. Пламеницька // Пам'ятки України: історія та культура. – 1997. – № 1. – С. 15–18.

14. Каднічанський Д. Скансени України / Д. Каднічанський // Краєзнавство. Географія. Туризм – 2010. – Квітень № 16 (645) – С. 3–8.

15. Катаргіна Т.І. Розвиток системи збереження пам'яток історії та культури у Великобританії, США, Канаді (1960–80-і рр.) : автореф. дис. ... канд. істор. Наук : 07.00.02 / Катаргіна Т.І. / НАН України; Інст історії України. – К., 2001. – 20 с.

16. Гошко Т. Місто як простір і час / Т. Гошко // Львівська газета. – 2005. – № 73 (639). – С. 7.

17. Про Рекомендації парламентських слухань «Культурна політика в Україні: пріоритети, принципи та шляхи реалізації» : постанова Верховної Ради України № 2680-IV // Відомості Верховної Ради. – № 28. – С. 1172, ст. 376.

18. Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст : закон України від 4.03.2004 р. № 1580-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 24. – С. 986, ст. 332.

19. Які об'єкти охороняються ЮНЕСКО в Україні. URL: <https://ukrainer.net/unesko-v-ukraini/>

20. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО які місця заслуговують увагу. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/1725/vsesvitnya-spadshhina-yunesko-v-ukraini-yaki-miscya-tocno-zaslugovuyut-na-uvagu>

21. Історичний центр Одеси в ЮНЕСКО: за якими критеріями обирали та які зміни чекають на місто. URL:
<https://suspilne.media/371146-istoricnij-centr-odesi-v-unesko-za-akimi-kriteriami-obirali-ta-aki-zmini-cekaut-na-misto/>
22. Відкриття таблички ЮНЕСКО в Одесі. URL:
<https://life.pravda.com.ua/culture/2023/04/4/253666/>
23. Одеса. Історичний центр і Порт у ЮНЕСКО. URL:
<https://ukrainaincognita.com/odeska-oblast/odesa/odesa-istorychnyi-tsentr-ta-port-u-yunesko>
24. Одеса в ЮНЕСКО. URL:
https://lb.ua/culture/2023/01/26/543758_odesa_yunesko_yak_mi_tsogo_dosyagli_i_shcho.html
25. В Одесі розширяють межі історичного центру. URL:
<https://shotam.info/v-odesi-rozshyriat-mezhi-istorychnoho-tsentru-iakyy-vkliuchyly-do-spysku-yunesko/>
26. Борщ як частина українського культурного фонду. URL:
<https://ukrainer.net/borshch/>
27. Культура приготування українського борща. URL:
<https://www.unesco.org/ru/articles/kultura-prigotovleniya-ukrainskogo-borscha-vnesena-v-spisok-nematerialnogo-kulturnogo-naslediya>
28. URL:
<https://eadaily.com/ru/news/2022/12/08/kyiv-poluchil-ot-yunesko-sertifikat-na-borshch-kotoryy-ukraincam-ne-iz-chego-varit>
29. Проблеми збереження культурно-релігійних цінностей України. URL:
<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/problemi-zberezheniya-ta-zakhistu-kulturno-religiynikh>
30. Музей західного і східного мистецтва. URL: odesafilmoffice.org.ua
31. Одесский археологический музей НАН Украины. URL: otdyhaem.com.ua

- 32.Музей воскових фігур "У баби Уті" в Одесі на Рішельєвській. URL:
sovinyon.net
- 33.Музей шоколаду. URL:
https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/78184_muzej-shokolada-odessa.htm
- 34.Одесский историко-краеведческий музей - Odessa Regional History Museum. URL:<http://www.history.odessa.ua/>
- 35.Музей контрабанди в Одесі: експозиція, фото, адреса, графік. URL:
https://md-ukraine.com/ua/object/detail/1576_muzej-kontrabandi.html
36. Одеський національний академічний театр. URL:https://www.hor.net.ua/?page_id=519&lang=uk
37. Одеський театр юного глядача. URL:<https://tuz.od.ua/o-teatre.html>
38. Одеський обласний драматичний академічний театр. URL:<https://internet-bilet.ua/uk/hall/513/odesskiy-akademicheskij-russkiy-teatr>
39. Одеська філармонія ім. Д. Ойстриха. URL:<https://www.filarmonia.odessa.ua/history/4-istoricheskaya-spravka.html>
- 40.Кафедральний собор Успіння Пресвятої Діви Марії URL:
[https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%80_%D0%A3%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%9F%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82%D0%BE%D1%97_%D0%94%D1%96%D0%B2%D0%B8_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%97_\(%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D0%B0\)](https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%80_%D0%A3%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%9F%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82%D0%BE%D1%97_%D0%94%D1%96%D0%B2%D0%B8_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%97_(%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D0%B0))
- 41.Одесько-Сімферопольська дієцезія. URL:
https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE-%D0%A1%D1%96%D0%BC%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%B4%D1%96%D1%94%D1%86%D0%B5%D0%B7%D1%96%D1%8F.html
- 42.Спасо-Преображенський кафедральний собор у місті Одеса. URL:

<https://drymba.com/uk/1033753-spaso-preobrazhenskyy-kafedralnyy-sobor-odesa>

43. Церква Святого Петра апостола. URL:

<https://ermakvagus.com/Europe/Ukraine/odesa-paul-rus.htm>

44. <https://guide.in.ua/business/40057/%D1%85%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B8-%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%81%D0%B0>

Додаток 1

Тези на конференцію

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ ДЛЯ ОЗДОРОВЛЕННЯ МОЛОДІ

Кунецький С.О., студент 4-го курсу ЦК Туризм ВСП ФКНТПС

Пономаренко Д., студентка СВО Магістр

Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

Наукові керівники – викладач ВСП ФКНТПС,
аспірант кафедри ТБтаР Шепелева О.В.
к.т.н., доцент, доцент кафедри ТБтаР Трішин Ф.А.

Екологічний туризм тісно пов'язаний з пріоритетами сучасної молоді. Зміна клімату та пандемія COVID-19 є основними викликами, які спричинили та продовжують спричиняти зміни у поведінці людей у пошуках рішень для відновлення балансу між людьми та природою. У цьому контексті сьогодні спостерігаються зміни в моделях споживання та стилі життя.

Екотуризм є однією з найпопулярніших форм сталого туризму, а також моделлю відповідального споживання; на звички та поведінку екотуристів впливають головним чином освіта, знання та обізнаність, любов до природи та прагнення до нових вражень, корисних для здоров'я.

Дослідження інноваційної трансформації туризму також посилаються на так званий «регенеративний туризм», який є не тільки екологічно чистим, але й конструктивним, що надає йому кращого стану, виражає бажання людей зберегти природу.

Сучасні тенденції та характеристики світового туризму включають ряд важливих аспектів, які впливають на споживачів і туристичну індустрію загалом: використання онлайн-технологій; зростання доступності інтернету та смартфонів призвело до того, що туристи все частіше використовують онлайн-платформи для пошуку інформації про подорожі, бронювання готелів, авіаквитків і туристичних екскурсій; збільшення кількості поїздок і скорочення терміну перебування, багато туристів віддають перевагу короткостроковим відпусткам, що дозволяє їм відвідувати більше різних місць за короткий період; запит на індивідуальні туристичні пропозиції: Туристи все більше шукають індивідуалізовані та налагоджені під свої потреби туристичні пакети, які можуть бути складені через туристичні агентства або самостійно; збільшення популярності активного відпочинку та оздоровлення, тому що люди стають більше свідомими щодо свого здоров'я та фізичної активності, і це відображається в їх виборі відпочинкових програм; збільшення одиночних подорожей, особливо серед жінок і молодих туристів спостерігається зростання популярності одиночних подорожей, які сприяють незалежності та особистому розвитку; збільшення попиту на культурний і освітній туризм, що туристів все більше цікавлять вивченням інших культур, історією і природою, що призводить до збільшення попиту на цільові туристичні маршрути; зростає попит на туристичні програми, спрямовані на взаємодію з природними середовищами, а також на розміщення в екологічно чистих місцях; туристи стають більш вимогливими до якості послуг і комфорту, що надаються в готелях, ресторанах і інших туристичних закладах; безпека і віддаленість від міських агломерацій - після пандемії COVID-19 безпека стала однією з головних пріоритетів для туристів, і багато з них шукають віддалені місця, де можна уникнути масових зібрань та контактів з більшими групами людей.

Ці тенденції визначають сучасний образ туризму і створюють нові можливості та виклики для туристичних компаній та дестинацій у всьому світі.

Екологічний туризм, також відомий як екотуризм, є формою туризму, що акцентує на відпочинку в природних середовищах та сприяє збереженню природи, підвищенню екологічної свідомості та підтримці місцевого розвитку. Екотуризм, згідно з офіційним визначенням ЮНВТО (Всесвітня туристична організація), це «форма туризму, що включає в себе відвідування природних об'єктів, які мають природний, культурний або історичний інтерес, сприяє збереженню природи та культурної спадщини, сприяє сталому розвитку та здоров'ю місцевих спільнот».

Екотуризм як частина сталого туризму пропонує туристам унікальний досвід, сприяє добробуту місцевих громад, збереженню природних ресурсів і збереженню місцевої культури, одночасно досягаючи балансу між потребами туристів і місцевої громади. Завдяки діяльності, запропонованій екотуризмом, він передбачає безпосередню взаємодію відвідувачів заповідної території з її природними середовищами існування, надання соціальних і культурних послуг, а також сприяння фізичному та психічному здоров'ю туристів.

Звіт Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО) підкреслюють важливість адаптації туристичної індустрії до змінних уявлень і потреб молоді, яка стає все впливовішою в сфері туризму, адже молодь шукає унікальних та незабутніх вражень під час своїх подорожей, тому туристичні дестинації та програми повинні надавати можливість відкривати нові види відпочинку та досвіду. Молодь виявляє інтерес до менш переповнених туристичних місць, таких як сільські та приміські райони. Це може сприяти розвитку

інфраструктури та підтримці місцевих спільнот. Важливо створювати можливості для молоді взаємодіяти з місцевими жителями та дізнаватися більше про місцеву культуру, тобто «жити як місцеві», що може включати в себе візити до ресторанів і майстрів мистецтва, які пропонують аутентичний досвід. Попит молоді на сталі та відповідальний туризм може сприяти збереженню природи, зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та розвитку спільнот.

Нові тенденції у розвитку екотуризму сприяють тому, що молодь може стає постійними клієнтами туристичної індустрії, якщо їм надаватимуться якісні послуги та враховуватимуться їхні уявлення та цінності.

З огляду на ці висновки, туристичні компанії та дестинації мають можливість розробити та пропонувати програми та послуги, які відповідають цим очікуванням молоді та сприяють сталому розвитку. Такий підхід може не лише задовольнити попит на ринку, але й призвести до позитивних соціокультурних та екологічних наслідків.

Розвиток екологічного туризму для оздоровлення молоді має великий потенціал для сприяння фізичному, психологічному та духовному здоров'ю молодих людей, а також для сталого розвитку. Тому необхідно створювати якомога більше програм для оздоровлення молоді в рамках екологічного туризму, де основні дестинації для такого виду туризму мають розташовуватися в природних середовищах, таких як національні парки, гірські регіони, морські узбережжя, де молодь може найкраще зарядитися енергією природи. Ці програми оздоровлення молоді повинні включати активні види відпочинку, такі як піші ходи, каякінг, велосипедні прогулянки, що сприяють фізичному здоров'ю та можливостям для спортивних змагань і рекреаційних заходів, які стимулюють молодь до активної участі та співробітництва на ряду із розвитком здорових звичок, таких як здорове харчування, медитація та йога.

Програми мають включати екологічну освіту, що сприяє підвищенню екологічної свідомості і розумінню природних процесів, паралельно відкриваючи нові аспекти місцевої культури, включаючи традиції, гастрономію, ремесла та історію.

Заохочення до співпраці молоді під час програм сприятиме побудові спільноти та створенню довготривалих зв'язків.

Підсумовуючи всі визначення екотуризму, можна зробити висновок, що екотуризм – це форма подорожей, яка включає природні пам'ятки, з акцентом на збереження природи, мінімізацію впливу туристичної діяльності на навколишнє середовище та повагу до місцевої культури і способу життя.

Основні типи екологічного туризму для оздоровлення:

1. Активно-спортивний – до нього відносяться піші, велосипедні маршрути, рафтинг, катання на гірських, які все більше приваблюють молодь [4].

2. Пасивний тип екотуризму не дуже популярний серед молоді, але знаходить свого туриста (лікувальний туризм - збір ягід, трав, грибів, короткі прогулянки, тематичні вечори, фольклорні заходи). [4].

Активно-спортивний напрямок в області має значний потенціал та перспективи розвитку. Він передбачає активний відпочинок та оздоровлення в тій чи іншій формі. Нині ефективно експлуатуються спортивні бази та табори [4].

Пасивний напрямок екотуризму більшою мірою гібридний. Він включає цілий спектр занять, зокрема такі як відпочинок та оздоровлення [4].

Види екотуризму. Нині до екологічних видів туризму можна віднести наступні: сільський туризм, промисельний, науково-пізнавальний, релігійний та спортивно-оздоровчий [5].

Сільський зелений туризм має на меті забезпечити рекреаційне використання сільських населених пунктів в екологічно чистих умовах. Споживачі цього виду туристичних послуг цінують свіже повітря, гостинність, безпеку, природні та культурні пам'ятки. До сільського туризму належить також агорекреаційний туризм, який розвивається на сільськогосподарських угіддях і поєднує сприятливий агроклімат з рекреаційними ресурсами. Він включає активний відпочинок на свіжому повітрі та добровільну участь у сільськогосподарських роботах. Такі традиції існують і в нашій країні [5].

Спортивно-оздоровчий туризм – це специфічний вид туристично-рекреаційної діяльності, основною формою якої є походи (подорожі). Ця діяльність спрямована на відновлення фізичних, психічних і духовних сил; вдосконалення знань, умінь і навичок туристів; забезпечення позитивного відпочинку, рекреації та підготовки до спортивних походів і змагань [6].

Розвиток екологічного туризму для оздоровлення молоді може бути вигідним як для самої молоді, так і для територій, які їх приймають. Він сприяє сприятливому впливу на здоров'я та сприяє сталому розвитку, враховуючи потреби сучасного покоління.

Список використаної літератури:

4. Екологічний та сільський туризм – перспективні напрямки напрямки для відпочинку та оздоровлення на Полтавщині. Попельнюх В.В. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12829/1/47.pdf>
5. Особливості функціонування екотуризму в Україні. Черник О.В. Тернопіль. 2020. 110 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40940/1/Сологуб_Черник_Ольга.pdf
6. Рекреаційна географія і географія туризму.6(255), Єрко А., 2013. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11173/1/32.pdf>

Кваліфікаційна робота магістра на тему:

«Розробка туристичних маршрутів з відвідуванням об'єктів нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в місті Одеса для сталого розвитку країни»

Виконавець роботи: Пономаренко Д.
Керівники роботи: Саркісян Г.О.

Одеса ОНТУ 2023

Активаци

Конвенція ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини 2003 року встановила новий, цілісний підхід до культурної спадщини, а також новий набір адміністративних і правових інструментів і стратегій для виявлення, нематеріальної культурної спадщини.

- **Мета роботи:** дослідження сучасного стану та основних проблем збереження і використання культурної спадщини для розвитку туризму в Україні.

- **Об'єкт дослідження** – культурна спадщина м. Одеса.

Для обґрунтування основних положень дослідження й розв'язання поставлених завдань застосовані теоретичні методи: аналіз, систематизація, класифікація та узагальнення; порівняльний аналіз та синтез і метод спостереження – для комплексного сприйняття об'єкта дослідження.

У першому розділі було розглянуто :

Історію номінації

UNESCO

ЮНЕСКО — заснована 1945 року спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй, місія якої — зміцнювати мир та безпеку через співробітництво країн в освіті, науці, культурі.

Програми ЮНЕСКО спрямовані на доступ до освіти, міжнародну наукову співпрацю, збереження і захист об'єктів матеріальної і нематеріальної культурної спадщини, вільне поширення інформації тощо.

Організація має розгалужену мережу регіональних, кластерних

і національних офісів, інститутів та партнерських організацій. До неї входять майже 200 країн-учасниць, що фінансують проекти за спеціальною системою внесків.

Нематеріальна культурна спадщина в основному складається з таких широких категорій активів:

- мови, діалекти та аллоглотські острови;
- види сценічного мистецтва, музики, танцю та театру;
- соціальні звичаї, обряди, вечірки та церемонії;
- знання та практики навколо природи та Всесвіту;
- методи і прийоми, знання, майстерність.

Нематеріальна культурна спадщина пов'язана з певними спільнотами, групами чи окремими особами, які визнають нематеріальний елемент частиною своєї культурної спадщини.

Кожна країна вибрала символічну спільноту, щоб описати середземноморську дієту на своїй території як спосіб життя та плід постійного обміну. Ці громади: Агрос (Кіпр), Брач і Хвар (Хорватія), Короні (Греція), Чіленто (Італія), Шефшауен (Марокко), Тавіра (Португалія) і Сорія (Іспанія).

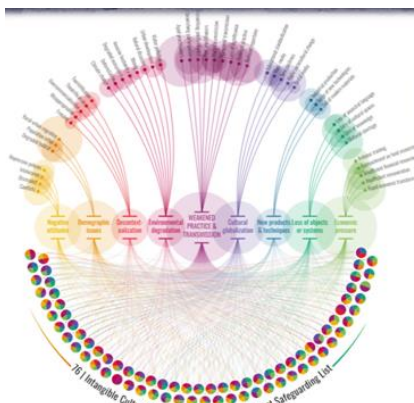
Символіка ЮНЕСКО

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Intangible
Cultural
Heritage

Конвенція ООН про нематеріальну культурну спадщину була прийнята в 2003 році і набула чинності в 2006 році.

Нематеріальна культурна спадщина стосується практик, уявлень, знань і навичок, а також інструментів, предметів, артефактів і пов'язаних культурних просторів, які спільноти, групи, та в деяких випадках, окремі особи визнають частиною своєї культурної спадщини.

ЮНЕСКО додала нові елементи до свого списку нематеріальної спадщини, який наразі включає 59 об'єктів, що терміново потребують охорони.

Включення елемента до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО має сприяти забезпеченню видимості та підвищенню обізнаності про значення нематеріальної культурної спадщини.

У номінаційному файлі має бути зазначено, як елемент може бути основою для міжкультурного діалогу між народами, свідчити про креативність своєї спільноти та спільнот, порівнянних з нею, і підтримувати світове культурне розмаїття.

Необхідно включити план заходів охорони, яких необхідно вжити для захисту елемента, який номінується до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства.

Термін «заходи з охорони» стосується всіх видів діяльності, що здійснюються громадами та державою для захисту та забезпечення життєздатності нематеріальної культурної спадщини.

Площа Джемаа-ель-Фна, Марракеш, Марокко

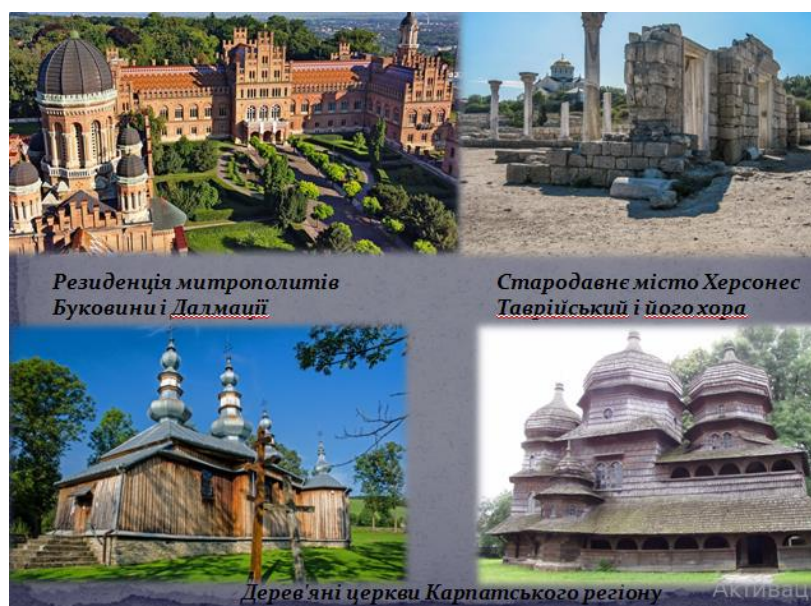
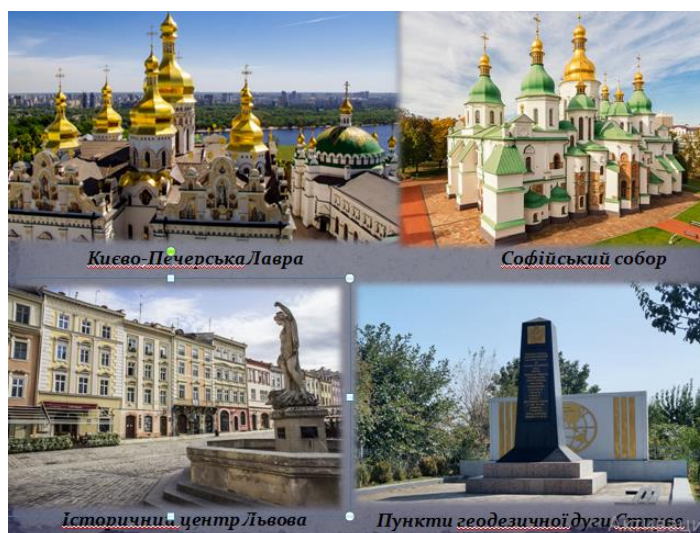
Традиція димової сауни, Естонія

Оші Палав, Таджикистан

Королівський балет Камбоджі, Камбоджа

**Карта частини історичного центру Одеси,
який включили до списку ЮНЕСКО**

Відкриття інформаційної таблички про внесення історичного центру до спадщини ЮНЕСКО

Критерії внесення Одеси до Попереднього списку ЮНЕСКО

Історичний центр зберіг свій автентичний прибережний природний ландшафт який існує у гармонічному поєднанні із великою кількістю добре збережених історичних споруд, побудованих відомими архітекторами та інженерами.

Етнокультурні особливості історичного центру відобразилися в архітектурних рисах житлових кварталів.

Одеса є прикладом культурного ландшафту, в основі якого лежить чудовий класицистичний ансамбль монументальних будівель, що представляє собою соціокультурний феномен.

Історичний центр Одеси демонструє рідкісний поліетнічний синтез, адже дуже значна кількість національностей, створили тут єдине соціокультурне середовище, відобразивши своє існування у міських топонімах.

Історичний центр Одеси показує унікальний синтез європейських архітектурних стилів макроурбанізації із традиційними формами забудови та організації побуту на мікроурбаністичному рівні – одеські внутрішні дворики не схожі ні на які інші.

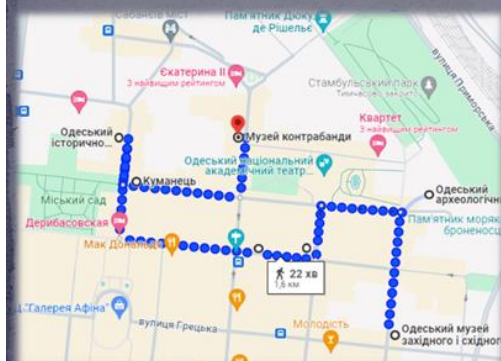

1 липня ЮНЕСКО вніс український борщ до переліку об'єктів нематеріальної культурної спадщини, яка потребує охорони.

Борщ — рідка страва, що вариться з різноманітних овочів і має безліч варіантів приготування, поєднаних квасним смаком. У ЮНЕСКО рішення внести борщ до нематеріальної культурної спадщини, яка потребує охорони, аргументують тим, що український борщ — «невід'ємна складова українського сімейного і повсякденного життя».

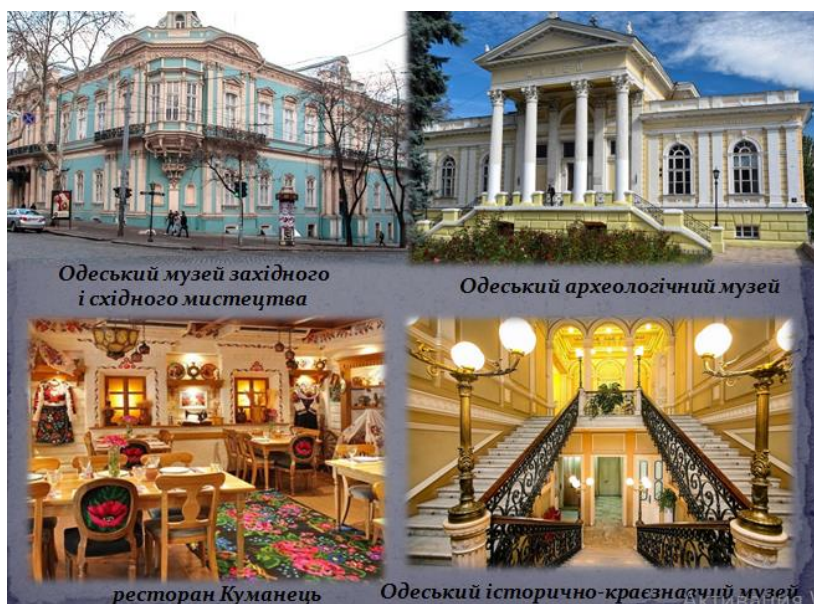

Маршрут музеями в центрі м. Одеса

Маршрут включає наступні локації:

1. Одеський музей західного і східного мистецтва
2. Одеський археологічний музей НАН України
3. Музей воскових фігур "У баби Улі"
4. Музей Шоколаду
5. ресторан Куманець
6. Одеський історично-краєзнавчий музей
7. Музей контрабанди

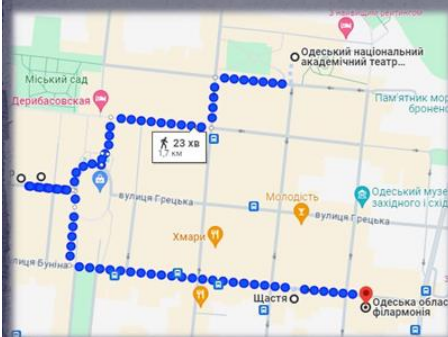
Одеський музей західного і східного мистецтва

Одеський археологічний музей

ресторан Куманець

Одеський історично-краєзнавчий музей

Маршрут театрами в центрі м. Одеса

До маршруту входять наступні локації:

1. Одеський національний академічний театр опери та балету
2. Одеський театр юного глядача ім. Юрія Олеши
3. Одеський Обласний Академічний Драматичний Театр
4. Ресторан «Щастя»
5. Одеська обласна філармонія

Одеський Обласний Академічний Драматичний Театр

Одеський національний академічний театр опери та балету

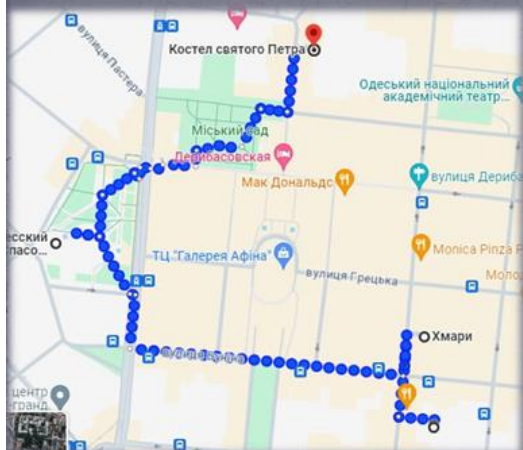

Ресторан «Щастя»

Одеська обласна філармонія

Маршрут, що включає відвідування храмів в центрі м. Одеса

До маршруту входять наступні туристичні локації:

1. Собор Успіння Пресвятої Діви Марії РКЦ
2. Римо-Католицький Кафедральний Собор Одесько-Сімферопольської Дієцезії в Одесі
3. ресторан «Хмари»
4. Одеський Спасо-Преображенський кафедральний собор
5. Костел святого Петра

Одеський Спасо-Преображенський кафедральний собор

Собор Успіння
Пресвятої
Діви Марії РКЦ

Костел
святого Петра

Висновки:

- ❖ В роботі систематизовано основні поняття та визначення розуміння надання статусу культурної спадщини ЮНЕСКО.
- ❖ Здійснено аналіз стану в світі щодо досвіду охорони об'єктів культурної спадщини.
- ❖ Проаналізовано основні об'єкти культурної спадщини України, виокремлено проблеми та перспективи
- ❖ Виявлено, що національний культурно-релігійний спадок надзвичайно колоритний та різноманітний. Він охоплює об'єкти зодчества, живопису, скульптури, церковного і народного промислів. Національна сакральна культура – один із дієвих засобів ідентифікації та самопрезентації України на міжнародній арені.
- ❖ Підтверджено, що утримання та збереження всього спектру культурно-релігійних цінностей у сучасних реаліях є серйозною проблемою. На основі проведених аналітичних досліджень було розроблено маршрути, які розкривають потенціал центра міста Одеса, як об'єкта культурної спадщини ЮНЕСКО.

Додаток 3
Перевірка тексту на плагіат

Ім'я користувача:
приховано налаштуваннями конфіденційності

ID перевірки:
1016016621

Дата перевірки:
18.12.2023 11:29:46 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
18.12.2023 11:40:42 EET

ID користувача:
100012118

Назва документа: Диплом Пономаренко (Автозбережений) (1)

Кількість сторінок: 116 Кількість слів: 21777 Кількість символів: 162660 Розмір файлу: 16.88 MB ID файлу: 1015703538

48.3% Схожість

Найбільша схожість: 7.07% з Інтернет-джерелом (<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/problemi-zbe>).

47.4% Джерела з Інтернету 933 Сторінка 118

3.67% Джерела з Бібліотеки 54 Сторінка 129

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 11

Здобувач

Дар'я ПОНОМАРЕНКО

Керівник

Ганна САРКІСЯН